

MŰHELYTANULMÁNYOK

HEGEDŰS MIKLÓS

**A VÁLLALKOZÓI VÁRAKOZÁSOK ÉS
MAGATARTÁSOK TERÜLETI
DIFFERENCIÁLÓDÁSA, 1997**

- műhelytanulmány -

A tanulmánysorozat

10.

kötete

BUDAPESTI KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM

Vállalatgazdaságtan tanszék

1053 Budapest, Veres Pálné u. 36., Tel./Fax: 118-3037

Ez a műhelytanulmány a

„Versenyben a világgal”

A magyar gazdaság nemzetközi versenyképességének mikrogazdasági tényezói -
kutatási program keretében készült.

igazgató: **Chikán Attila**

A „Versenyben a világgal” - A magyar gazdaság versenyképességének mikrogazdasági tényezói c.
kutatási program **MUHELYTANULMÁNY** sorozata.

Sorozatszerkesztő: Chikán Attila, programigazgató

Technikai szerkesztő: Koblász Mária

Készült 550 példányban. Budapest, 1997. január 20.

Tartalomjegyzék

1. A felmérésről és a fontosabb "üzenetekről"	7
1.1 Röviden a mintáról	7
1.2 A vállalati vélemények fontosabb makrogazdasági üzenetei	10
2. Gazdasági folyamatok régiónkénti alakulása	15
2.1 A területi megközelítés indokoltsága, célja	15
2.2 Növekedési kilátások térbeni differenciálódása	17
2.3 A növekedést alakító tényezők régiónkénti alakulása	21
2.4 A gazdálkodási jellemzők területi sajátosságai, az EU-kapcsolatokra adott válaszok alapján	28
2.5 A vállalatok kapcsolatai az EU-országok vállalataival	28
2.6 Az EU-ba irányuló export bővítésének akadályai	30
2.7 A termelési szerkezet átalakításának szükségessége az EU-csatlakozással összefüggésben	31
2.8 Vállalati intézkedések az EU-piacoknak való megfelelés érdekében	33
2.9 Az EU szerepe a vállalatok tokeszerzési törekvéseiben	36
2.10 A vállalatok piaci törekvései	37
3. Függelék	40

Táblázatok jegyzéke

1. sz. tábla: A válaszadók illetve a nemzetgazdaság ágazati megoszlása (%)	8
2. sz. tábla: A válaszadók, illetve a nemzetgazdaság megoszlása a foglalkoztatott létszám szerint (%)	8
3. sz. tábla: A válaszadók, illetve a nemzetgazdaság megoszlása a tulajdonosi szerkezet szerint (%)	9
4. sz. tábla: Az egyes nemzetgazdasági ágak reprezentáltsága foglalkoztatott létszám szerint (%)	9
5. sz. tábla: A beérkezett válaszok valamint az 1994. évi GDP, a népesség és a foglalkoztatottak régiónkénti eloszlása	9
6. sz. tábla: Az értékesítés várható alakulására vonatkozó gazdálkodói várakozások (volumenindex, elozo év = 100,0)	11
7. sz. tábla: A termelés bővülését korlátozó legfontosabb tényezők a magyar gazdaságban ^{*/} (a vállalati említések gyakorisága, %-ban)	13
8. sz. tábla: Az értékesítési volumen alakulására vonatkozó gazdálkodói várakozások (elozo év = 100,0)	17
9. sz. tábla: Az értékesítési volumen alakulására vonatkozó gazdálkodói várakozások (elozo = 100,0)	19
10. sz. tábla: Mely területeken vannak közvetlen (pl. nem külföldi cégek magyarországi leányvállalatai által közvetített) kapcsolataik külföldi cégekkel, intézményekkel?	29
11. sz. tábla: Amennyiben vannak ilyen kapcsolataik, ezek mennyiben kötődnek az EU-n belüli cégekhez?	30
12. sz. tábla: Melyek az EU piacai felé irányuló export bővítésének legfontosabb korlátai?	31
13. sz. tábla: Mit tesznek az Önök vállalkozásánál az EU-hoz való csatlakozásra való felkészülés érdekében az elkövetkező 1-2 illetve 3-5 évben?	32

14. sz. tábla: Az Önök vállalkozásánál tettek vagy terveznek olyan lépéseket, amelyek az EU piaci követelményeinek való jobb megfelelést szolgálják az EU közösségi szabványokhoz való igazodás érdekében?	34
15. sz. tábla: Tokeszerzési törekvéseikben milyen szerepet szánnak az EU-ból, illetve ennek országaiból származó forrásoknak?.....	36
16. sz. tábla: Melyek a vállalat, illetve vezetőinek fő piaci törekvései?	37

Ábrajegyzék

1. sz. ábra: A saját vállalkozás, valamint a gazdaság egészének várható kilátásai az összes válaszadó szerint egyenleg*	10
2. sz. ábra: Az ipari és kereskedelmi bizalmi index alakulása 1996-ban.....	12
3. sz. ábra: A magyar cégvezetők vezetés-szervezési preferenciái.....	14
4. sz. ábra: Az árakra vonatkozó várakozások térbeni megjelenése százalék.....	20
5. sz. ábra: A létszám növelését-csökkenését prognosztizáló válaszok különbségének alakulása egyenleg	21
6. sz. ábra: A bruttó bérnövekedés várható alakulása (előző év = 100%) százalék	22
7. sz. ábra: A növekedést leginkább korlátozó tényezők (gyakoriság).....	23
8. sz. ábra: A meghatározó kapacitások jelenlegi kihasználtsága százalék.....	23
9. sz. ábra: A beruházási szándékok térbeni megoszlása (súlyozott átlag) százalék	24
10. sz. ábra: A beruházási terveket leginkább korlátozó tényezők (gyakoriság) százalék	25
11. sz. ábra: A versenyképességet leginkább befolyásoló tényezők (gyakoriság) százalék.....	26
12. sz. ábra: Hogyan alakul az Önök vállalkozásának jövedelmezősége az előző évhez képest.....	26
13. sz. ábra: Hogyan változik várhatóan a likviditási helyzet	27
14. sz. ábra: Hogyan változik a vállalkozások helyzete 1997-ben.....	28

Összefoglalás

Az 1997-es gazdálkodási várákozásokra vonatkozó vállalati vélemények és megítélések régiók szerinti feldolgozása első kísérleti elemzés a vállalkozások helyzetének térbeni megjelenítésére. Ebből következően dinamikus, időbeni összehasonlításra nem nyílik lehetőség, további nehézség, hogy az egyes régiókból beérkezett válaszok korlátozott száma miatt nem nyújtanak lehetőséget ágazati, tulajdonosi és nagyságkategóriánkénti vizsgálatokra. Ezt a hiányosságot azért nagyon fontos hangsúlyozni, mert az eddigi felméréseinkből ismerjük, hogy a vállalati vélemények és a gazdálkodás tényleges helyzete ágazatonként, nagyságkategóriánként és tulajdonosi összetétel szerint is igen jellemző eltéréseket, sajátosságokat hordoznak.

Mindezeket a lehetséges torzítási tényezőket is figyelembe véve a régiók szerinti vizsgálat konkrétan számokban, arányokban visszaigazolja az egyes térségekről kialakult gazdaságpolitikai helyzetértékeléseket. Határozott, jellegében is eltérő vállalkozási szándékok, törekvések mutatkoznak a Központi körzetben és a Dunántúlon általában. Ezen térségekben 1997-re jelentősnek mondható növekedés, még a további országrészekben stagnálás, egyes régiókban pedig további enyhe visszaesés várható.

Az elemzés igazolni látszik továbbá, hogy a működő tőke térbeli eloszlása nagymértékben meghatározza a növekedési potenciálokat: azok a térségek növekednek jellegzetesen erőteljesebben, amelyekben a működő tőke is koncentrálódni látszik.

Ugyanez az összefüggés mutatható ki a növekedésben meghatározó szerepet játszó export vonatkozásában: a működő tőke által preferált központi körzet és Dunántúl az exportban is meghatározó szerepet játszik. (Valószínűleg az import tekintetében is ez a meghatározottság a jellemző.)

A számokban megjelenő régiókénti jellegzetesen eltérő gazdálkodási mutatók mögött ugyancsak jellegzetes vállalati magatartások húzódnak meg. Úgy lehetne megfogalmazni, hogy a 2-3 éve már növekedést mutató régiókban tevékenykedő vállalkozások szemléletmódját, stratégiáját, működési meghatározottságait a piaczgazdasági szemlélet hatja át.

A vállalati várákozásokból kirajzolódó regionális helyzetkép gazdaságpolitikai üzenete meglehetősen ellentmondásos. Nyilvánvaló, hogy piaczgazdálkodási feltételek közepette nincs mód az eltérő növekedési potenciálokkal rendelkező, különböző vállalati magatartást követő vállalkozások sajátos szabályozására. Az is nyilvánvaló továbbá, hogy a versenyképességet, az exportnövelését előtérbe helyező gazdaságpolitikai, a fejlettebb térségek további erősödését, a kevésbé fejlett térségek leszakadását eredményezi. Ugyanez az összefüggés érvényes a működő tőke vonatkozásában is.

A vállalati vélemények régiókénti vizsgálata megerősíti az egyes régiókról kialakult fejlettségi különbségeket, de igen kockázatos lenne a régiók közötti fejlettségbeli különbségek csökkenését szolgáló

gazdaságpolitikai intézkedések, lépések megfogalmazása. Úgy tűnik, hogy a következő években sem lehetőség, sem tényleges gazdasági erő nincs arra, hogy a termelés, a reálszféra oldaláról befolyásolja a kialakuló folyamatokat. A feszültség enyhítésére így inkább csak az elosztási, szociális csatornákon keresztül adódik lehetőség, ezektől azonban meglehetősen szerény eredmény várható.

1. A felmérésről és a fontosabb "üzenetekről"

1.1 Röviden a mintáról

A gazdálkodók helyzetértékeléséről, kilátásairól, illetve szándékairól a Magyar Gazdasági és Munkaadói Szövetséggel, valamint a Magyar Kereskedelmi és Iparkamarával együttműködve gyűjtöttünk információkat. A megcélzott alapsokaság a 20 fő felett foglalkoztató, működő, jogi személyiségű vállalkozások csoportja volt. Ebből a kiinduló sokaságból választottunk ki végül - a nemzetgazdasági ágak szerinti rétegzés mellett - egy kb. hétezeres elemszámú véletlen mintát.

1996. szeptemberében megszervezett, postai úton végzett megkérdezés folyamán a kitűzött határidőre **612 db értékelhető kérdőív érkezett vissza. A felmérésben résztvevő cégek - a foglalkoztatott létszám alapján - a gazdálkodói szféra több mint 14 %-át fedik le**, ami igen kedvező alapként szolgált vizsgálatainknak. E minta - miként azt a következő oldalakon lévő táblázatok mutatják - többé-kevésbé megfelelő módon reprezentálja a hazai gazdálkodói szférát.

A következő oldalon található táblázat tanúsága szerint **a minta ágazati megoszlása elég jól közelíti a nemzetgazdaság szerkezetét**. Különösen igaz mindez, ha a gazdálkodó szervezetek száma szerinti megoszlásokat vizsgáljuk. A foglalkoztatott létszámot tekintve a szállítás, raktározás, posta és távközlés jelentősen, míg a villamos energia-, gáz-, hő- és vízellátás némileg bizonyult túlreprezentáltnak. Ezzel szemben a mező- és erdőgazdálkodás, az építőipar, a kereskedelem, illetve a szolgáltatások többé-kevésbé alulreprezentáltak. Végül a bányászat és a feldolgozóipar reprezentánsai valós gazdasági súlyuknak nagyjából megfelelő mértékben kerültek az általunk vizsgált mintába.

1. sz. tábla: A válaszadók illetve a nemzetgazdaság ágazati megoszlása (%)

Nemzetgazdasági ág	A szervezetek száma alapján		A foglalkoztatott létszám alapján	
	Nemzet-gazd.*	Minta	Nemzet-gazd.*	Minta
Mezo- és erdőgazdálkodás	13,8	11,1	9,6	3,2
Bányászat	0,6	2,4	1,0	1,3
Feldolgozóipar	36,0	31,9	39,8	34,2
Villamos energia-, gáz-, hő- és vízellátás	1,5	6,1	5,3	10,5
Építőipar	12,6	5,6	5,4	1,9
Kereskedelem, szálláshely szolgáltatás**	19,6	16,4	15,2	7,5
Szállítás, raktározás, posta és távközlés	4,1	7,5	14,0	38,4
Üzleti szolgáltatások***	8,6	11,2	5,4	1,7
Közfoglalkoztatások****	3,2	3,9	4,3	0,6
Azonosítatlan	---	3,9	---	0,7
Összesen*****	100,0	100,0	100,0	100,0

*: Forrás: KSH Statisztikai havi közlemények 1996/7. szám

**: Kereskedelem, közúti jármű, közszükségleti cikk javítása, karbantartása, szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás

***: Ingatlanügyletek, bérbeadás, gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás

****: Egyéb közösségi, társadalmi és személyi szolgáltatás

*****: A pénzügyi tevékenység és kiegészítő szolgáltatásai, a közigazgatás, kötelező társadalombiztosítás, az oktatás, valamint az egészségügyi és szociális ellátás nélkül

A válaszadók létszám szerinti megoszlását vizsgálva megállapíthatjuk, hogy - akár már hagyományosnak is mondható módon - a legkisebb, tehát az 50 fő alatt foglalkoztató cégek aránya a valóságostól jóval elmarad. A közép- és nagyvállalkozások esetében viszont jelentékeny túlréprezentáltságot tapasztalhatunk. A kisvállalkozások igen alacsony válaszadási hajlandósága tehát mostani felmérésünk alkalmával sem változott.

2. sz. tábla: A válaszadók, illetve a nemzetgazdaság megoszlása a foglalkoztatott létszám szerint (%)

	Nemzetgazdaság*	Minta
50 fő alatt	54,7	28,2
51 és 300 fő között	37,6	47,0
300 fő felett	7,7	24,8
Azonosítatlan	---	---
Összesen	100,0	100,0

*: Forrás: KSH Statisztikai Havi Közlemények 1996/7. szám

A tulajdonosi szerkezet vizsgálatához az APEH SZTADI által rendelkezésünkre bocsátott 1994-re vonatkozó adatbázisából származó adatokat tekintettük referenciának. Az általunk használt minta nézetünk szerint ebben a tekintetben is kiállja a próbát. Még akkor is, ha az állami többségű cégek aránya jelentősen meghaladja a nemzetgazdaságban tapasztalható arányt.

3. sz. tábla: A válaszadók, illetve a nemzetgazdaság megoszlása a tulajdonosi szerkezet szerint (%)

	Nemzetgazdaság*	Minta
Állami, önkormányzati többségű	12,0	25,9
Belföldi magántulajdonosi többségű	75,4	55,3
Külföldi többségű	12,6	14,1
Azonosítatlan	---	4,5
Összesen	100,0	100,0

*: Forrás: APEH SZTADI

4. sz. tábla: Az egyes nemzetgazdasági ágak reprezentáltsága foglalkoztatott létszám szerint (%)

Mezo- és erdőgazdálkodás	5,0
Bányászat	19,4
Feldolgozóipar	12,8
Villamos energia-, gáz-, hő- és vízellátás	29,7
Építőipar	5,3
Kereskedelem, szálláshely szolgáltatás	7,4
Szállítás, raktározás, posta és távközlés	41,0
Üzleti szolgáltatások	4,5
Közfoglalkoztatások	2,1
Összesen	14,9

5. sz. tábla: A beérkezett válaszok valamint az 1994. évi GDP, a népesség és a foglalkoztatottak régiónkénti eloszlása

Térség	Válaszoló cégek	GDP	Népesség	Foglalkoztatottak
megoszlása százalékban				
Észak-Dunántúl	19.3	16.5	17.7	15.1
Dél-Dunántúl	12.0	11.0	12.7	13.1
Központi	31.2	41.7	28.6	35.0
Északi	11.2	8.7	12.6	11.6
Kelet-Alföld	12.6	11.0	15.0	12.7
Dél-Alföld	13.8	11.1	13.4	12.5
Nemzetgazdaság	100	100.0	100.0	100.0

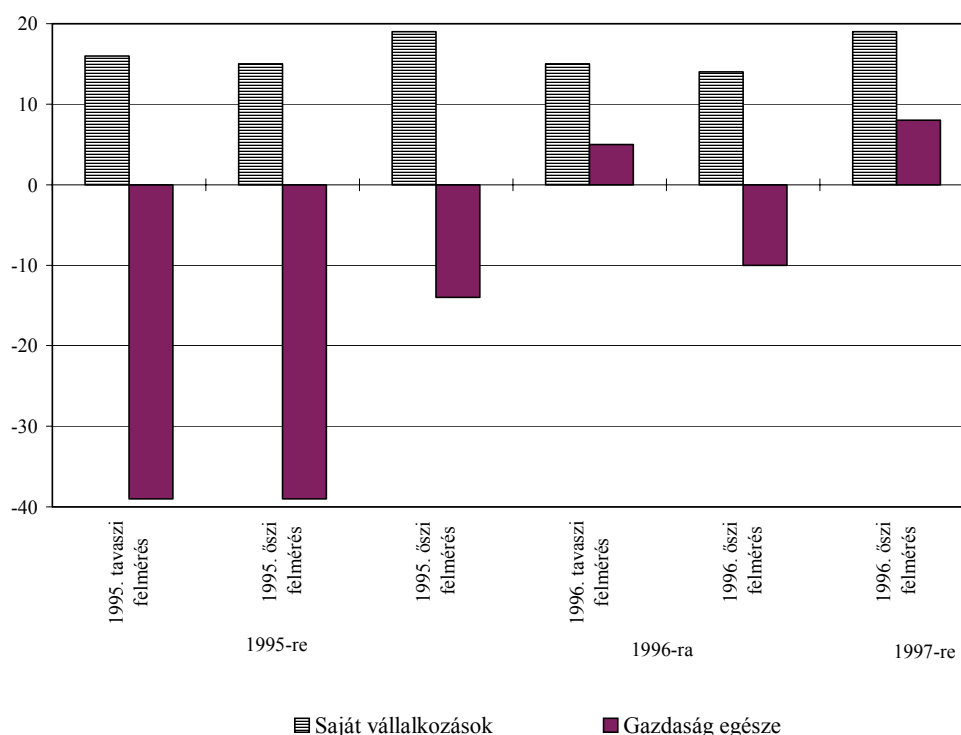
A visszaérkezett vállalati válaszok regionális eloszlását többféle megközelítésben elemezhetjük. Az 1994. évi GDP termelés térbeni eloszlásához képest a mintában a Központi Körzet alulreprezentált, a többi régió pedig túlreprezentált. A minta régiók szerinti megoszlása inkább a népesség térbeni eloszlásához közelít, de lényegében megbízhatóan fejezi ki a foglalkoztatottak területi elhelyezkedését.

Mindezekből adódóan a beérkezett válaszok több csoportosításban dolgozhatók fel, jelen esetben a régiók szerinti bontást közöljük a "Függelékben".

1.2 A vállalati vélemények fontosabb makrogazdasági üzenetei

A GKI Gazdaságkutató Rt. 1996. őszi felmérése megerősíti a tavaszi felvételben észlelt változást a vállalatok, vállalkozók **makrogazdasági várakozásaiban**. A magyar gazdaság egészének helyzetére vonatkozó várakozások ugyanis 1993 óta első ízben ez év tavaszán mutattak - hacsak igen szerény mértékben is, de - pozitív egyenleget. Az 1995-ös tavaszi mélyponthoz képest ugyan már a (tavaly) őszi felmérés is jelezte a makrogazdasági pesszimizmus mérséklődését, de tartósnak látszó és enyhe javulást csak a jelen felmérés adatai mutatnak. A **vállalati szféra** saját helyzetére vonatkozó várakozásai - szokás szerint most is - optimistábbak a gazdaság egészére vonatkozóknál.

*1. sz. ábra: A saját vállalkozás, valamint a gazdaság egészének várható kilátásai az összes válaszadó szerint egyenleg**

* az **egyenleg** a javulást vagy romlást prognosztizálók arányának különbsége, melynek legkedvezőbb értéke: + 100; legkedvezotlenebb értéke: -100
 Forrás: GKI Rt. felmérés

Az 1996. évi **értékesítési várakozások** tekintetében a gazdálkodó szervezetek a februári felméréshez képest - összességében - némileg „visszafogottabb” választ adtak. Amíg az év elején még 4 % körüli növekedésre számítottak, addig most már stagnálással számolunk. Az összesített vállalkozói prognózis hátterében jelentékeny különbségek mutathatók ki az egyes ágazatok között. **Az ipar, illetve a szállítás és távközlés területén működő cégek belpiaci lehetőségeiket jelen felmérésünk alkalmával jobbnak ítélték, mint tették azt februárban.** Ezzel szemben az exporttal kapcsolatos várakozásaik

némileg mérséklődtek. **Az építőipari, illetve a szolgáltató cégek viszont egyértelműen borúlátóbbak lettek** februárhoz képest.

1997-et illetően egyelőre szinte töretlen az optimizmus, a szolgáltatások területén tevékenykedő cégek kivételével minden ágazat bővülő értékesítéssel számol. Kiemelkedő az építőipari, valamint a szállítási és távközlési várakozásokban tetten érhető derulátás. A GKI Rt. megítélése szerint az 1997-re vonatkozó vállalati várakozások - nagyjából-egészében - nem állnak messze a realitásoktól.

6. sz. tábla: Az értékesítés várható alakulására vonatkozó gazdálkodói várakozások (volumenindex, előző év = 100,0)

	1996			1997		
	Belföldi	Export	Összesen	Belföldi	Export	Összesen
Ipar	102,4	114,1	106,3	101,6	107,9	103,7
Élelmiszergazdaság	97,3	102,8	98,0	101,4	104,7	101,8
Építőipar	97,9	---	97,9	109,7	---	109,7
Kereskedelem	97,2	100,0	97,5	102,3	103,2	102,4
Szállítás, távközlés	104,3	109,0	104,9	108,2	116,8	109,2
Szolgáltatások	95,6	84,7	94,9	96,0	107,0	96,7
Nemzetgazdaság össz.*	102,4	110,8	104,1	104,5	111,6	105,9
Nemzetgazdaság össz.**	---	---	99,5	---	---	103,2

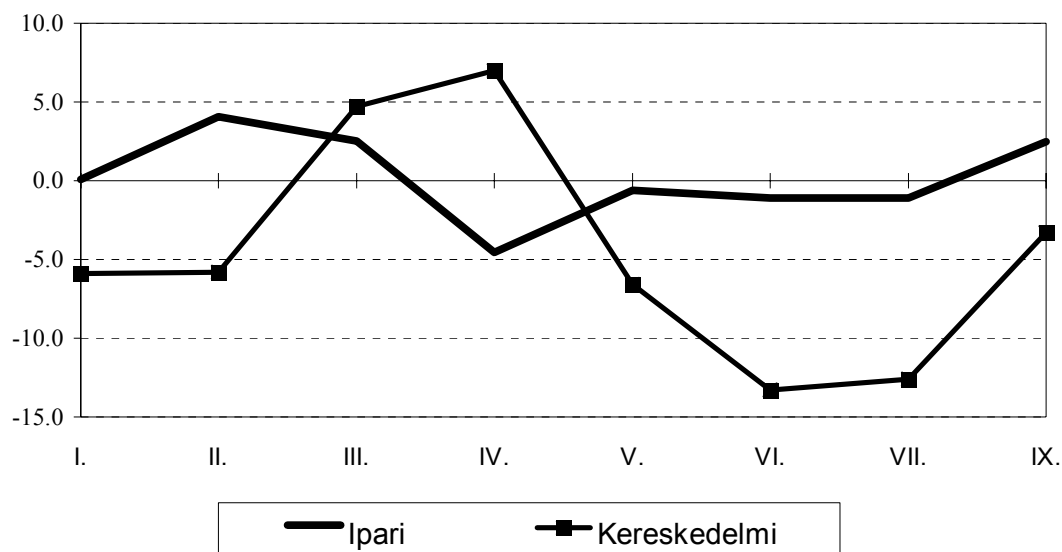
* : Mintaátlag

** : Az ágazati növekedési ütemek súlyozott átlaga, a súlytényezők az adott ágazatokban foglalkoztatottak aránya a gazdálkodói szféra összes foglalkoztatottján belül

Az általunk vizsgált mintán belül **a szállítás és távközlés jelentősen túl-,** ezzel szemben **az élelmiszergazdaság, az építőipar, valamint a szolgáltatások számottevően alulreprezentáltak.** Éppen ezért a nemzetgazdaság egészére jellemző mintaátlag mellett közöljük azokat az összesített értékesítési várakozásokat is, amelyek kiszámításakor az egyes ágazati várakozásokat az adott ágazatoknak a „valódi életben” betöltött súlyuknak megfelelően vettünk figyelembe. Ezzel a módszerrel tehát a minta és a magyar gazdaság ágazati szerkezetének eltérését némileg korrigáltuk.

Az ipari és kereskedelmi vállalkozások közérzetének éven belüli alakulását jól jellemzi az ágazatai **bizalmi indexek** alakulása. Az ipari bizalmi index a termelési kilátások, a rendelésállományok és a saját termelésű készletek alakulására adott válaszokból, a kereskedelmi bizalmi index a megrendelések, az üzleti lehetőségek és a készletszint alakulására adott válaszokból számított mutató.

2. sz. ábra: Az ipari és kereskedelmi bizalmi index alakulása 1996-ban

A válaszadó cégek beruházási aktivitása impozáns: a beruházási kiadások volumenének 1996-ban átlagosan mintegy 12 %-os, 1997-ben pedig 16 %-os bővülését valószínűsítik. E figyelemre méltó tervek mögött az a tény is meghúzódik, hogy a beruházásaik volumenét növelni szándékozó cégek aránya 1996-ban közel 36 %, 1997-ben pedig 34 %, a felmérésben résztvevő vállalkozások majd' kétharmada tehát nem kívánja bővíteni beruházói tevékenységét. A GKI Rt. mind az 1996-ra, mind az 1997-re vonatkozó vállalati várakozásokat túlzottnak tartja, bár az 1997-es investíciós elképzelések sokkal inkább megfelelnek a realitásoknak.

A vállalkozások szerint bővülésük legfőbb korlátja - továbbra is - **a belföldi kereslet szűkössége és az állam magatartásának kiszámíthatatlansága.** A legutóbbi (tavaszi) felmérésünkhöz képest új fejlemény, hogy az említett két tényező közül a belföldi kereslet szűkösségének említési gyakorisága jelentősen nőtt (megközelítve az 1993-as „csúcsot”), az állam magatartásának kiszámíthatatlanságára vonatkozó pedig számottevően csökkent. Ez utóbbi tényező megítélése jelentősen eltér az egyes ágazatokban: a legjobb minosítést az ipari szervezetek adják, a legrosszabbat pedig az agrárvállalkozók. Egységes viszont a megítélés a különböző ágazatokban, hogy a magyar gazdaságban a verseny nemcsak kiélezett, hanem tisztességtelen is.

Továbbra is erőteljes a vállalatoknak, illetve vezetőinek a jó üzleti kapcsolatok kiépítésére való törekvése. A nem világosan orientáló gazdasági környezetben a vállalatok egyszerre próbálkoznak üzleti kapcsolataik építésével, illetve termékeik, szolgáltatásaik minőségének javításával. **Bízató fejlemény a jól képzett szakemberek megszerzésére és megtartására irányuló törekvés megerősödése** valamennyi vállalatméretben és tulajdonformában. Ez utóbbi fejlemény már összefüggésben lehet a vállalatoknak az EU-ra történő felkészülésével. Jóllehet jelen felmérésünkben

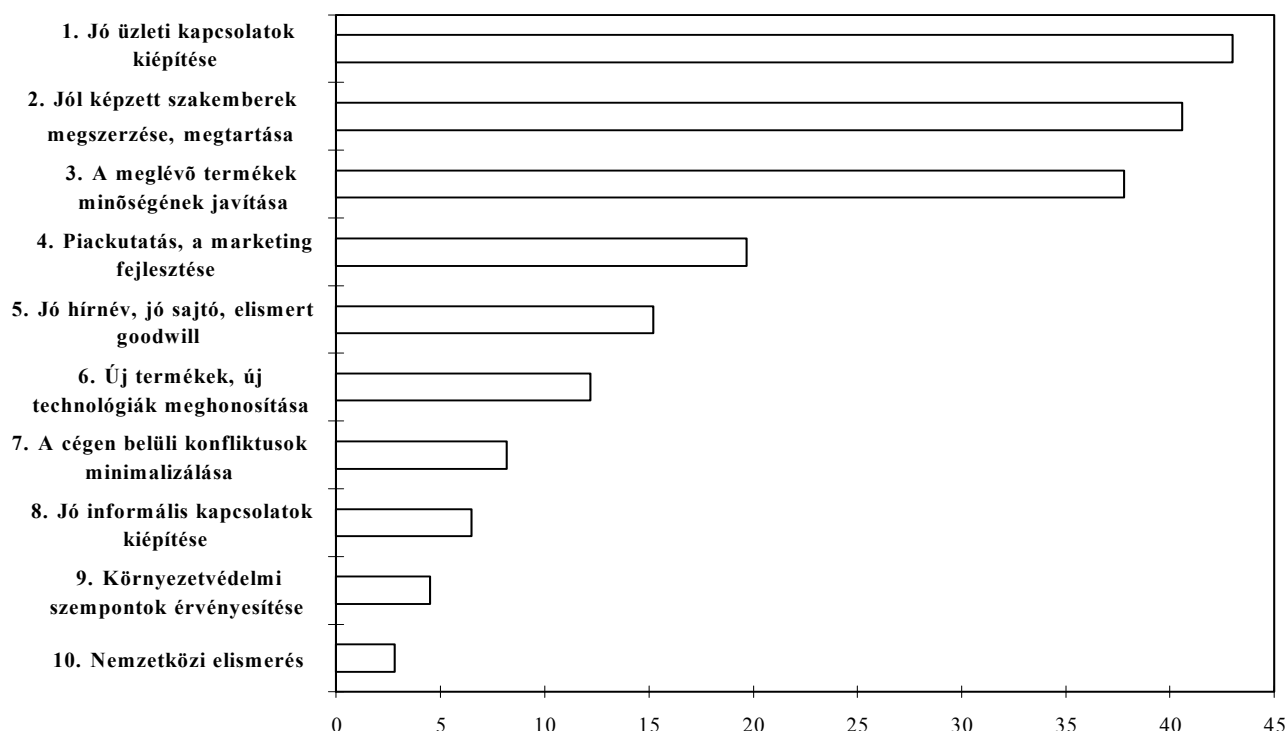
még minden ötödik vállalkozó azt válaszolta, hogy ugyan a változtatás elkerülhetetlen, de még nincs konkrét elképzelésük a „hogyan”-ról.

7. sz. tábla: A termelés bővülését korlátozó legfontosabb tényezők a magyar gazdaságban^{*/} (a vállalati említések gyakorisága, %-ban)

Megnevezés	1993		1994		1995		1996	
	tavaszi	oszi	tavaszi	oszi	tavaszi	oszi	tavaszi	oszi
A külföldi piacok keresleti korlátai	-	20	20	17	16	14	17	12
A külpiacokra jutás adminisztratív korlátai	-	6	4	4	4	4	4	4
A külpiacokra jutás kedvezőtlen hazai háttéré	-	11	11	11	11	10	12	10
A belföldi kereslet korlátai	61	65	52	58	48	50	51	59
A termékek/ szolgáltatások gyenge versenyképessége	6	4	5	5	4	3	5	4
A meglévő kapacitások alacsony muszaki színvonala	12	9	7	12	9	8	7	11
A meglévő kapacitások elégtelensége	5	-	3	8	5	4	3	3
Kedvezőtlen infrastrukturális feltételek	-	7	6	8	6	5	5	5
A munkaerovel kapcsolatos problémák	6	7	7	10	10	9	8	10
Tokehiány	32	33	29	34	34	30	28	29
A forrásbevonás kedvezőtlen feltételei	31	13	17	17	20	18	20	14
A vevők fizetési késedelmei	43	25	27	29	25	25	27	22
Elégtelen marketing	-	4	7	10	10	8	9	10
Elégtelen piaci információk	4	3	5	7	6	7	6	6
Kiélezett verseny	-	19	23	20	25	25	25	23
Tisztességtelen verseny	15	15	24	19	24	23	29	23
Tulajdonosi, szervezeti bizonytalanság	12	10	13	16	11	12	9	12
Vezetési gondok	-	1	1	2	2	2	2	1
Az állam magatartásának kiszámíthatatlansága	-	19	26	27	33	43	39	33
Nincs akadály	4	1	1	1	1	1	3	2

^{*/} Egyszerre több választ lehet megadni, így az oszlopok összege több mint 100.

3. sz. ábra: A magyar cégvezetők vezetés-szervezési preferenciái

Forrás: GKI Rt. 1996. szeptemberi felmérése

A **fogyasztói árszínvonal növekedését** 1996-ra 23, 1997-re 21 %-ra becsülik válaszadóink, a **belföldi értékesítési** (kb. termeloi) **árak** emelkedése 20, illetve 19 % (ugyanaz az iparban 18, illetve 17 %).

A **bruttó átlagkeresetek** 19 %-os növekedésével számolnak a vállalati tervek mindkét évben. (A keresetek növekedését a vállalati prognózisok rendre alábecsülik.) A nemzetgazdasági átlagnál valamivel nagyobb átlagkereset-növekedést terveznek a külföldi többségű cégek, de az állami vállalatok is.

A **foglalkoztatott létszám** tekintetében még 1997-ben is további csökkenésre számítanak a cégek. A kapott válaszok tanúsága szerint legkisebb leépítést a szállítás és távközlés, valamint a szolgáltatás szervezetei, illetve a külföldi többségi tulajdonú cégek terveznek.

Jelen felmérésünk is megerősítette a korábbiakban már többször megfigyelt **munkaero-mozgási** tendenciákat: a két legnagyobb létszám-kibocsátó csoport az 500 fő felett foglalkoztató, illetve az állami többségi tulajdonban lévő cégek. A legjellemzőbb létszám-felvevo csoportok pedig az 50 fő alatt foglalkoztatók, amelyek azonban viszonylag kisebb súlyuknál fogva nem képesek a nagyvállalkozások munkaero-feleslegeinek felszívására.

A meghatározó **kapacitások kihasználtsága** enyhén javult a tavaszi felmérésünkhöz viszonyítva. Az elkövetkező időszakban várható kereslethez képest a jelenlegi kapacitások egy részét feleslegesnek

ítélte a vállalkozók 42 %-a. Legkisebb ez az arány a kisvállalkozások, illetve a külföldi többségű cégek esetében (37, illetve 28 %).

A felmérésünkben résztvevő vállalatok **pénzügyi helyzete szerény javulást mutat az előző (tavaszi) adatfelvétel óta**: kissé mérséklődött a súlyos tokehiányról „panaszkodó” cégek aránya és javulás mutatkozik a likviditásban is, de a hitelfelvételtől való tartózkodás még mindig erős. Az állami vállalatok pénzügyi romlása - jelen felmérésünk adatai szerint - megállt.

Saját cégük és az ország gazdaságának kilátásait legkedvezőbbnek továbbra is a külföldi tulajdonú cégek, illetve a nagyvállalatok, legrosszabbnak pedig az állami tulajdonú cégek, illetve a kis- és középvállalatok látják. Megjegyezzük végül, hogy a jelen tanulmány kizárólag a felmérésünkben résztvevő gazdasági szervezetek várakozásait - és nem a GKI Gazdaságkutató Rt. prognózisát tartalmazza.

2. Gazdasági folyamatok régiónkénti alakulása

A GKI Rt. rendszeresen évenként két alkalommal készít mintegy 8000 vállalatot érintő kérdőíves felmérést a gazdálkodók helyzetéről és kilátásairól. A kiválasztott cégek jól reprezentálják a Magyarországon működő vállalkozások összetételét, nagyságkategóriák, ágazati hovatartozások és a tulajdonosi megoszlás szerint. A beérkezett válaszokat már a tavaszi felmérés során is megkíséreltük nemcsak ágazatonként és a fontosabb gazdálkodási jellemzők mentén, hanem az ország különböző régiói szerint is feldolgozni. Természetesen a megyénkénti bemutatás is lehetséges lenne, azonban a visszaérkezett kérdőívek egyes megyékre nem adnak olyan információt, amely a megbízható gazdasági elemzésekhez kívánatos lenne.

Az országot hat régióba csoportosítottuk a következők szerint: Központi Körzet: Budapest; Pest megye, Észak-Dunántúl: Győr-Sopron, Vas és Veszprém Komárom- Esztergom és Fejér megye; Dél-Dunántúl: Baranya, Tolna, Somogy és a Zala megye, Észak-Magyarország: Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád megye, Kelet-Magyarország: Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Jász-Nagykun-Szolnok megye, Dél-Alföld: Békés, Bács-Kiskun és Csongrád megye.

2.1 A területi megközelítés indokoltsága, célja

A vizsgálat alapvető célkitűzése, hogy a magyar gazdaságban zajló fontosabb átalakulások, gazdálkodási növekedési és pénzügyi folyamatokat ne csak globálisan egyetlen egységként vizsgáljuk, hanem azok térbeli jellemzőit is bemutassuk. A gazdasági folyamatok térbeli megjelenésének vizsgálata napjainkban különös jelentőséget kap, hiszen mindennapos tapasztalat, hogy bár kis országról van szó, mégis az egyes gazdasági térségek között igen jelentős különbségek vannak, nemcsak a termelés

színvonalában, a fejlődés dinamikájában, hanem - a felsoroltakból is következően - a lakosság gazdasági helyzetében, a jövedelmekben és a fogyasztásban. Ennél is fontosabb talán, hogy a több évtizedes próbálkozások után is a rendszerváltás idején az örökölt területi egyenlőtlenségek igen számottevőek voltak és e tekintetben az igen szórványos információk alapján, valamint a társadalmi és politikai megítélések szerint is a területek közötti fejlettségben az eltérések fokozódtak, bizonyos térségeket a végleges leszakadás veszélye fenyegeti. Úgy gondoljuk, hogy a vállalati megkérdezések alapján pontosabban felvázolhatjuk az egyes régiók fejlődési lehetőségeit, a rövid távú növekedés termelési- piaci meghatározottságait.

A vállalati megítélések feldolgozásából megrajzolható kép alátámasztja egyrészt, hogy valóban jelentős különbségek vannak a hagyományosan is fejlettebb, valamint az elmaradottabb térségek között, másrészt a területi különbségek határozottan növekednek és ez a tendencia megítélésünk szerint a következő évekre is jellemző marad.

A rendszerváltást követően mint ismeretes a magyar gazdaság teljesítménye jelentősen visszaesett a GDP termelése mintegy 20 %-kal mérséklődött az első 2-3 évben. 1994 óta azonban már összességében a magyar gazdaságra a növekedés a jellemző: 1994-ben a GDP növekedése 2,9 %, 1995-ben 1,5 % és várhatóan 1996-ban 1 % és 1997-ben pedig 2-3 %-kal növekszik. A globális növekedési számok mögött azonban nagyon eltérő kép rajzolódik ki: a gazdaság egésze által produkált növekedés kizárólagosan a fejlett térségekben ment végbe - Budapest. Központi körzet, Dunántúl - a kevésbé fejlett térségekben ezideig nem volt növekedés és a vállalati megítélések szerint még 1997-ben is a csökkenés, legjobb esetben a stagnálás lesz a jellemző. Nem alaptalan tehát az a szakértői megítélés és politikai félelem, hogy az ország kettészakadása fenyeget és ebből a szempontból is egy duális gazdaság és társadalom körvonalai rajzolódnak fel.

Megítélésünk szerint a piacgazdaság teljes körű kiépítése és érvényre jutása - a fejlődési potenciál igen egyenetlen területi eloszlása miatt - a duális gazdaság irányába mutató erőt, tendenciákat erősítik a következő években. Ezeknek az erőknek a korlátozása, visszafogása aligha ítéhető kívánatosnak és szerencsére nem is igen lehetséges. Nem lenne kívánatos mert a fejlettebb térségekben meglevő fejlődési potenciálok - toke, infrastruktúra, képzettebb munkaerő- kihasználásának mérséklése az ország növekedési lehetőségeit csökkentené anélkül, hogy ez a kevésbé fejlett térségekben érdemleges növekedést gerjesztene. Ez a hatás rövid és középtávon egyértelmű, de az erőforrások térbeli újraelosztásának eredményessége - hazai és nemzetközi tapasztalatok is igazolják - hosszabb távon is vitatható. Az erőforrások újraelosztásának lehetősége pedig azért csekély, mert már a jelenlegi újraelosztási mérték is összeegyeztethetetlen a racionális piacgazdaság követelményeivel. A napirenden lévő változások is inkább az állam közvetlen gazdasági szerepének csökkenése, az adók mérséklése, a költségvetés újraelosztó hatásának gyengítése irányában mutatnak. Egyszóval nincs az állam kezében

eszköz, pénz, ahhoz, hogy a meglevo és a hatékonysági követelmények mentén allokálódó fejlesztési erőforrások térbeni eloszlását érdemben befolyásolja.

2.2 Növekedési kilátások térbeni differenciálódása

Nézzük ezek után mit is jeleznek 1996-ra, illetve 1997-re a megkérdezett vállalatok. A vizsgált régiók értékesítési volumene a következők szerint alakul:

8. sz. tábla: Az értékesítési volumen alakulására vonatkozó gazdálkodói várakozások (előző év = 100.0)

Nemzetgazdaság		Átlagos megoszlás (%)	1996	1997
Észak-dunántúli	Belföld	83	102,6	98,8
Fejér, Győr-S., Komárom	Export	17	104,7	103,8
Vas, Veszprém	Összesen	100	103,0	99,7
Dél-Dunántúli	Belföld	83	114,2	103,1
Baranya, Tolna	Export	17	108,8	106,0
Somogy, Zala	Összesen	100	113,2	103,6
Központi	Belföld	88	103,9	107,9
Budapest, Pest	Export	14	103,5	115,0
	Összesen	100	106,0	111,0
Északi	Belföld	89	94,4	98,9
Heves, Nógrád	Export	11	120,4	102,0
Borsod-A.-Z.	Összesen	100	97,3	99,2
Keleti	Belföld	79	94,8	99,9
Jász-N.-Sz., Hajdú-B.	Export	21	99,5	101,9
Szabolcs-Sz.	Összesen	100	95,8	100,4
Dél-Alföldi	Belföld	75	98,8	101,5
Bács-K., Békés	Export	25	114,0	114,0
Csongrád	Összesen	100	102,6	104,6
Nemzetgazd. összesen	Belföld	80	102,4	104,5
	Export	20	110,8	111,6
	Összesen	100	104,1	105,9

A tábla adatai - minden bizonytalanságuk ellenére - szerint a fejlettebb régiók várható növekedési üteme mind 1996-ban, mind 1997-ben nemcsak magasabb, hanem pozitív érték, míg a kevésbé fejlett megyecsoportok esetében - különösen 1996-ban - jóval kisebb és gyakran negatív érték. A vállalati megítélések szerint 1996-ban a dél-dunántúli térség fejlődik a legdinamikusabban, jóval megelőzve még a Központi Körzetet is és természetesen a nemzetgazdasági átlagot. A növekedés hajtóereje a belső kereslet, de az export bővülését is mintegy 9 %-ra teszik a megkérdezettek. 1997-re a növekedési ütem

visszaesik nemcsak a Központi Körzet 10 %-ot meghaladó üteméhez, hanem az 5,9 %-os országos átlaghoz képest is.

Az egyes régiók adatainak részletesebb elemzése nélkül is szembejuthat, és ez még 1997-re is jellemző marad, hogy különösen a hazai értékesítés kedvezőtlen alakulása befolyásolja a kevésbé fejlett térségek növekedési lehetőségeit. A meghatározóan hazai piacra termelő vállalkozások tehát a kevésbé fejlett térségekbe koncentrálnak és így a növekedésük döntően a belső piacialakulásától függ. Ez a meghatározottság azonban megítélésünk szerint nemcsak 1997-re, hanem a következő években is jellemző marad, hiszen hosszú távon is azzal számolhatunk, hogy a lakossági fogyasztás rendre elmarad, legalább 0,5-1 %-kal a GDP növekedése mögött. Részben a modernizációt szolgáló beruházások, fejlesztések fokozásának igénye miatt, ugyanis a jelenlegi 18-20 % közötti felhalmozási rátát legalább 24-25 %-ra kellene emelni ahhoz, hogy lemaradásunkat belátható időn belül érdemben mérsékelni lehessen. Részben, mert az eladósodottság további növekedésének megállítása a fizetési mérleg hiányának csökkentése az export dinamikus, a GDP átlagánál jóval nagyobb ütemű bővülését feltételezi. Mindezek azt eredményezik tehát, hogy a döntően belső piacra termelő és a kevésbé fejlett térségekben működő vállalkozások az átlagosnál jóval rosszabb piaci feltételek között gazdálkodnak majd a következő években.

Ebból a szempontból a dél-dunántúli térség az országos átlagnál kedvezőlenebb helyzetben van, miután az export részaránya az összes értékesítésen belül kisebb, mint az országos átlag.

A vállalati vélemények bizonyos átrendeződések lehetőségét is jelzik. Természetesen egyetlen felmérésből még hiteles következtetéseket nem vonhatunk le, de mintha az észak-dunántúli térség gazdasági dinamizmusa megtörne, és a dél-dunántúli, valamint a dél-alföldi térség felzárkózása pedig elindulna. A számok értékeinél azt is figyelembe kell venni persze, hogy az észak-dunántúli térség 2-3 éve dinamikusabban fejlődik, míg az ország déli régióira inkább a visszaesés volt a jellemző az elmúlt években.

Sajátosan alakul a gazdasági növekedést hordozó ágazati meghatározottság. Ismeretes, hogy a rendszerváltást követő 3-4 évben a GDP 15-20 %-os csökkenése mellett jelentős struktúra átrendeződés is végbement a GDP ágazati eloszlásában.

A többféle hatás eredményeként a szélesebben értelmezett szolgáltatási szektor aránya gyorsan nőtt és 1996-ban - az utóbbi két év stagnálása ellenére is - várhatóan 60 %-os arányt képvisel a GDP egészén belül. A többféle hatás eredményeként a szélesebben értelmezett szolgáltatási szektor aránya gyorsan nőtt és 1996-ban - az utóbbi két év stagnálása ellenére is - várhatóan 60 %-os arányt képvisel a GDP egészén belül.

9. sz. tábla: Az értékesítési volumen alakulására vonatkozó gazdálkodói várakozások (elozo = 100.0)

Ipar, építőipar		Átlagos megoszlás (%)	1996	1997
Észak-dunántúli	Belföld	71	105,0	105,9
	Export	29	105,9	104,8
	Összesen	100	105,3	105,5
Dél-Dunántúl	Belföld	69	121,9	103,2
	Export	31	109,6	105,9
	Összesen	100	118,1	104,0
Központi	Belföld	76	103,1	106,1
	Export	24	125,0	111,1
	Összesen	100	108,3	107,3
Északi	Belföld	79	94,0	97,7
	Export	21	123,5	103,1
	Összesen	100	100,2	98,9
Keleti	Belföld	67	94,2	98,6
	Export	33	103,2	101,8
	Összesen	100	97,2	99,6
Dél-Alföldi	Belföld	68	97,9	102,5
	Export	32	118,0	116,1
	Összesen	100	104,3	106,9
Budapest	Belföld	72	103,2	107,6
	Export	28	129,1	107,8
	Összesen	100	110,5	107,7
Nemzetgazd. összesen	Belföld	70	102,3	102,0
	Export	30	114,1	107,9
	Összesen	100	105,8	103,7

Mindezek ellenére az utóbbi 2-3 évben megindult növekedés hordozója eddig, és várhatóan 1997-ben is, az ipar és az építőipar. Ez a meghatározottság a régiók eltérő növekedési ütemeiben is kimutatható: a különböző növekedési ütemek mögött döntően az eltérő ipari növekedési potenciálok húzódnak meg. Ez a meghatározottság mindenekelőtt a dél-dunántúli térségre érvényes hiszen ebben a régióban a szolgáltató szektor 1996, illetve 1997 évi teljesítménye - a vállalati várakozások szerint egyértelmű csökkenést jelez.

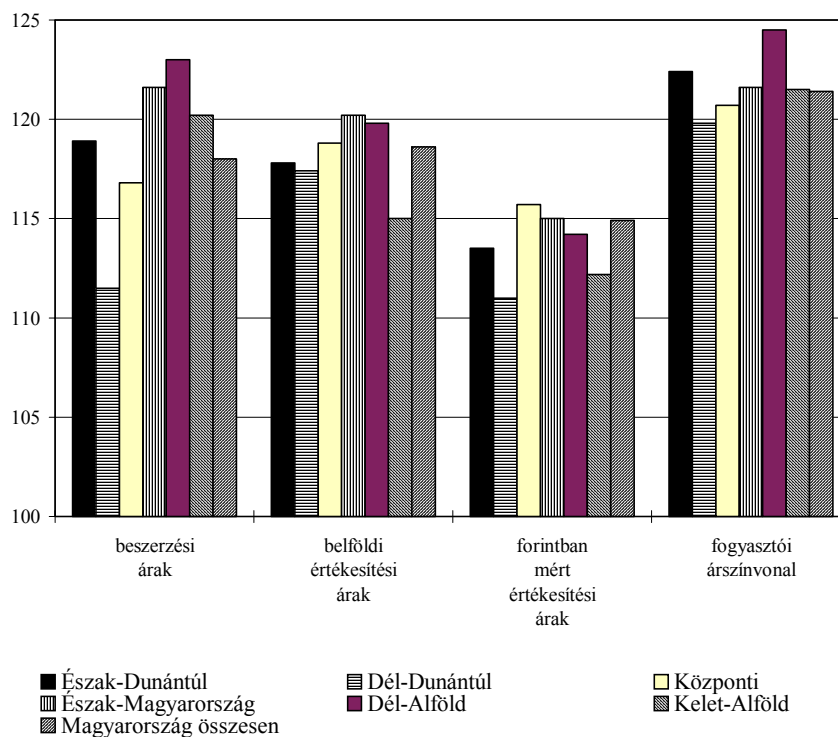
Megjegyzendő, hogy ez a sajátosság sem igazán biztató a kevésbé fejlett térségek későbbi növekedési lehetőségeire, hiszen a gazdasági stabilizációt, a közvetlen termelőszektor élénkülését követően a növekedés át kell, hogy terjedjen a szolgáltatásra, sőt igazából ez a szektor lesz a növekedés meghatározó szegmense és ez a hangsúly-eltolódás további hátrányt jelent a belföldi, döntően lakossági

fogyasztás kielégítésére képes vállalkozások számára, amelyek pedig döntően a kevésbé fejlett térségekben surrusódnak.

Egyébként a szolgáltatások kiegyenlítettebb volta a különböző fejlettségi térségek között részben azzal is magyarázható, hogy az alapellátás viszonylag nagy súlyt képvisel napjainkban a szolgáltatásokon belül. Ugyanakkor nyilván való, hogy a szolgáltatások jövőbeni növekedési lehetőségei éppen nem ezeken a területeken jelentkeznek majd.

A szolgáltatási tevékenység fejlődési lehetőségeinek térségi vizsgálatánál figyelembe kell venni, hogy szolgáltatásuk meghatározó része a Központi körzetbe koncentrálódik ugyan, - így e térségek jövőbeni fejlődése még dinamikusabb lehet - de az utolsó 4-5 évben erőteljesen kiépülő kommunikációs rendszerek új megvilágításba helyezhetik a kevésbé fejlett területek növekedési lehetőségeit is. Mindenek előtt a fejlettebb térségek nagyobb városai számára nyílik lehetőség a meginduló növekedés folyamataiban történő bekapcsolódásra.

4. sz. ábra: Az árakra vonatkozó várakozások térbeni megjelenése százalék

Forrás: GKI Rt. felmérés, 1996. szeptember

Az értékesítéssel összefüggésben megemlítendő, hogy a rosszabb gazdasági helyzetben lévő stagnáló vállalkozások általában nagyobb áremelkedést remélnek. Regionálisan ez úgy jelentkezik, hogy a kevésbé fejlett térségek vállalkozásai az átlagnál érzékelhetően nagyobb áremelkedést várnak 1997-ben. A beszerzési árak tekintetében a dél-dunántúli térség "sajátos" eltérést mutat mind 1996-ban, de különösen 1997-ben. A dél-dunántúli vállalkozások számítanak a legkisebb árnövekedésre a beszerzési piacon. 1997-re az eltérés már igen jelentős, hiszen az átlagos 18 %-os áremelkedéssel szemben a

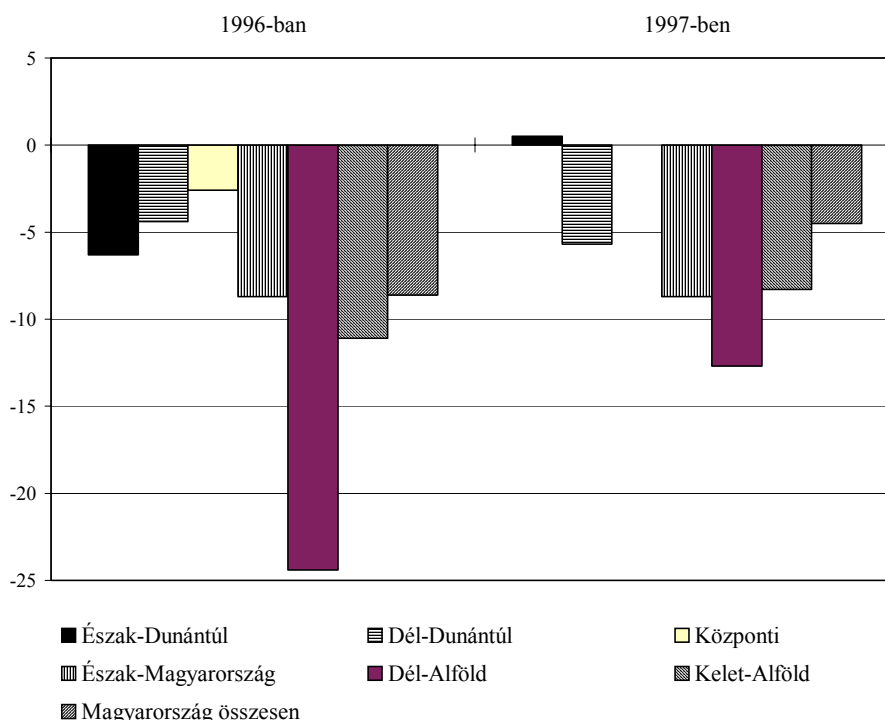
térségben csak 11,5 % adódik. A dél-dunántúli térségben mind a belföldi értékesítési, mind az exportárak forintban mért növekedése rendre elmarad az országos átlagtól, de alacsonyabb valamennyi vizsgált térségénél is. Ez a jellemző egyébként a fogyasztói árak 1997. évi várható növekedésére is igaz.

2.3 A növekedést alakító tényezők régiókénti alakulása

A következőkben azon tényezők vizsgálatát végezzük el, amelyek az előzőekben tárgyalt 1997 évi vállalati növekedéseket leginkább befolyásolják. Ezek közül a kínálati oldalról kiemelkedő jelentősége a munkaerő foglalkoztatása és a termelési eszközök változását reprezentáló beruházások illetve a meglévő kapacitások kihasználtsága. Az elmúlt években azonban a növekedési lehetőségek alakulását nem annyira a szűkös termelési kapacitások korlátozták, hanem sokkal inkább a keresleti, piaci oldal növekedése, illetve 1995-96-ban annak csökkenése.

Természetesen a keresleti korlát inkább csak az alacsony és a közepes minőségi kategóriákban jelentkezik. A lakossági fogyasztás minőségi szegmensében és a beruházási javak piacán, továbbá az exportban a hazai kapacitások nem megfelelő színvonala is igen kemény korlátot jelent.

5. sz. ábra: A létszám növelését-csökkenését prognosztizáló válaszok különbségének alakulása egyenleg

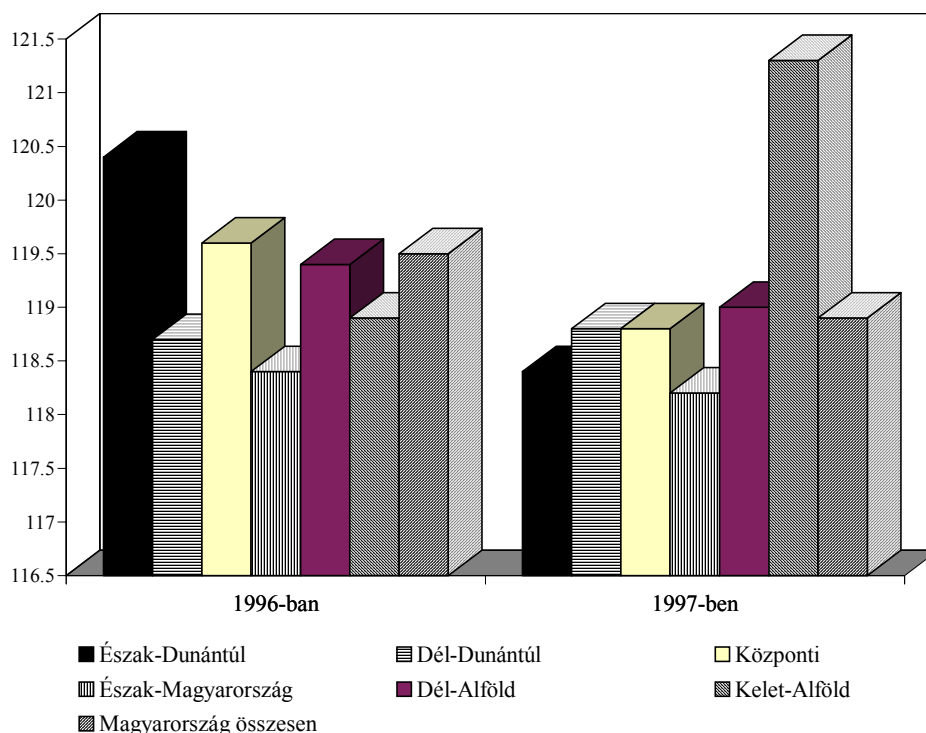

Forrás: GKI Rt. felmérés, 1996. szeptember

A foglalkoztatás alakulásában is a termelésnél tapasztalt területenként jelentősen eltérő tendenciák figyelhetők meg. Annyiban van talán változás, hogy míg 1996-ban valamennyi régióban és együttesen is csökken a vállalkozásoknál foglalkoztatott létszám, úgy 1997-ben a helyzet módosulni látszik: Budapest enyhe növekedést mutat, Dunántúl és a Központi Körzetben enyhe rosszabbodás

várható, a kevésbé fejlett térségekben az 1996-ban is nagyobb mértéku létszámcsökkenés várható. A dél-dunántúli térségben a vállalkozások 1996-ra az országos átlagnál kisebb létszámcsökkenést jeleznek, de 1997-re már a nemzetgazdaság egészénél erőteljesebb létszámleépítést valószínűsítene.

6. sz. ábra: A bruttó bérnövekedés várható alakulása (előző év = 100%) százalék

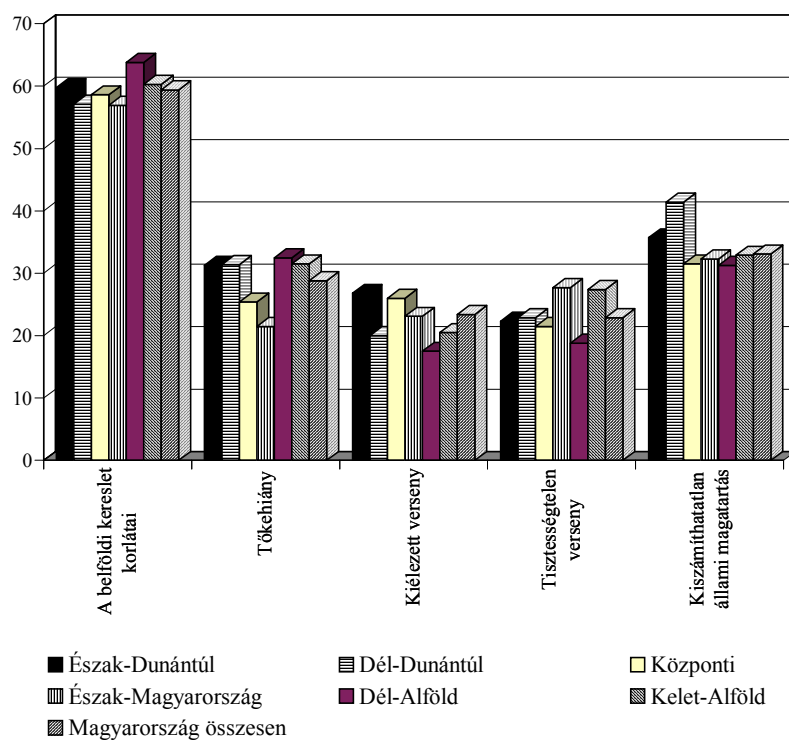

Forrás: GKI Rt. felmérés, 1996. szeptember

A bruttó bérek területi alakulása mind 1996-ban mind 1997-ben rendkívül kiegyenlített, 19-20 % között ingadozik. Az átlagnál némileg kisebb bérnövekedés várható mindkét évben Dél-Dunántúlon. Ugyancsak kiegyenlítettek a kapacitáskihasználásra vonatkozó vállalati megítélések is. A dél-dunántúli térségben a kapacitás kihasználtság az ország átlag alatt van és csak az Alföldön van kedvezotlenebb helyzet.

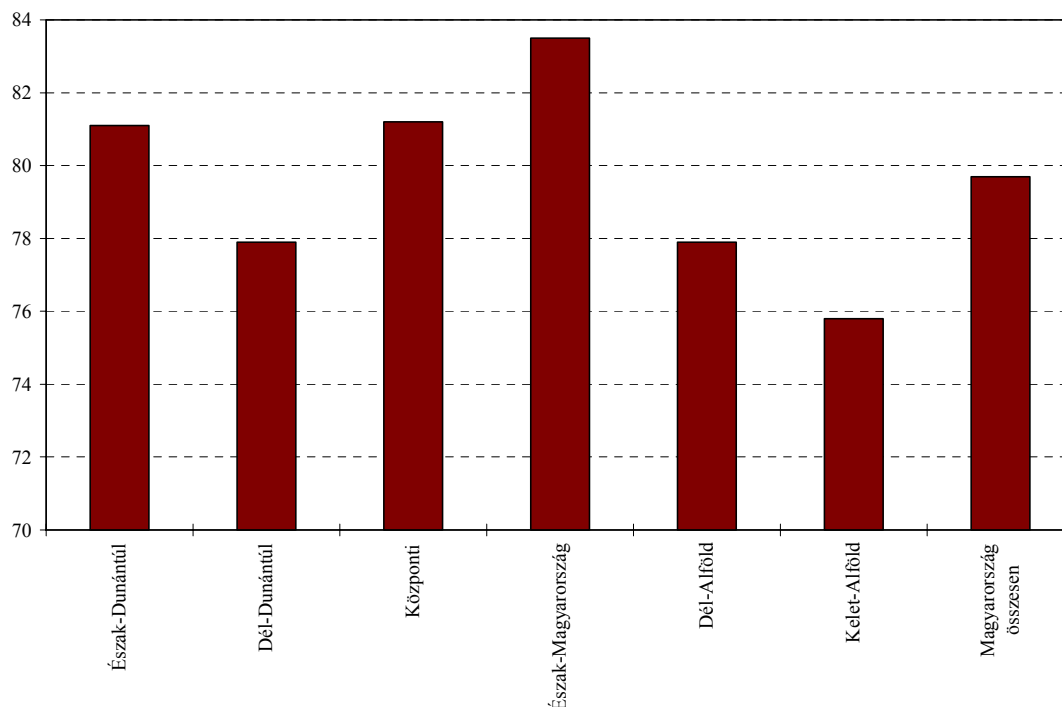
A termelés bővülését akadályozó tényezők alig jeleznek regionális eltéréseket. A legfontosabb gátló tényező **a belföldi kereslet hiánya, az állam magatartásának kiszámíthatatlansága, a tokehiány és a kiélezett, tisztességtelen verseny.** Úgy tunik az említett tényezők a régiók fejlettségétől függetlenül egyaránt kedvezőtlenül érintik a különböző feltételek között és ágazatokban működő vállalkozásokat. Egy esetben találunk említésre méltó eltérést a **dél-dunántúli és a Központi Körzet vállalkozásai az átlagnál kisebb gyakorisággal említik a kereslet hiányát, mint a nemzetgazdasági átlag.** Ugyanakkor a dél-dunántúli térségben említik legnagyobb gyakorisággal "az állam kiszámíthatatlanságát", valamint a "meglevo kapacitások alacsony színvonalát".

7. sz. ábra: A növekedést leginkább korlátozó tényezők (gyakoriság)

Forrás: GKI Rt. felmérés, 1996. szeptember

8. sz. ábra: A meghatározó kapacitások jelenlegi kihasználtsága százalék

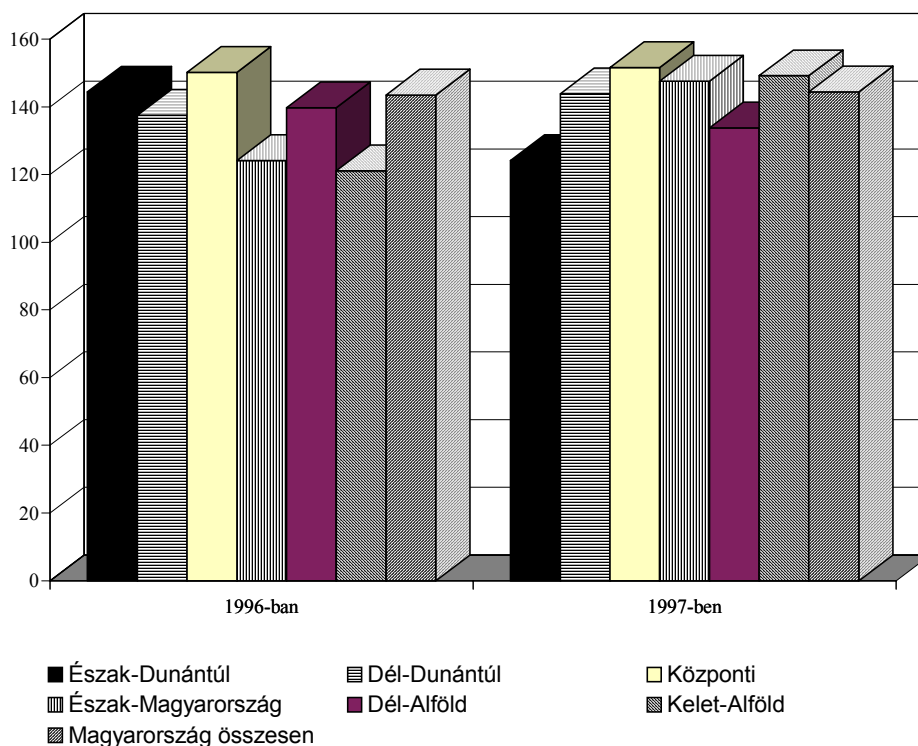
Forrás: GKI Rt. felmérés, 1996. szeptember

A vállalati beruházások várható alakulása eléggé rapszódikusan változik egyrészt 1996 és 1997, másrészt az egyes régiók között. **Mindkét évben az átlagosnál jóval nagyobb beruházás-növekedés**

várható Budapesten. Egyébként a beruházások várható növekedési üteme a régió fejlettségével vagy elmaradottságával nem igen hozható összefüggésbe. Természetesen a vállalatok jövőbeni várakozásait nagyon sok, **nemcsak gazdasági természetű tényező motiválja:** például az Észak-Magyarországi térség vállalkozásai a tavaszi felmérésünkben az átlagot jóval meghaladó beruházási növekedést jeleztek 1996-ra, számítva talán az ígért központi támogatásokra is, de a mostani felmérésünkben már jóval az átlag alatti beruházási növekedést tartanak reálisnak. **Dél-Dunántúlon az átlagnál kisebb beruházásnövekedést várnak mind 1996-ban mind 1997-ben.**

A beruházási szándékokat azonban nemcsak a pénzügyi kondíciók, és a hitelképességi viszonyok motiválják, hanem a jelenlegi tokeellátottsági helyzet is. A tokeellátottság megítélésére adott válaszokban a súlyos tokehiánnyal küzdők nagyobb arányban fordulnak elő a kevésbé fejlett térségekben, míg a megfelelő tokeellátottságot jelzők száma a fejlettebb térségekbe koncentrálódik.

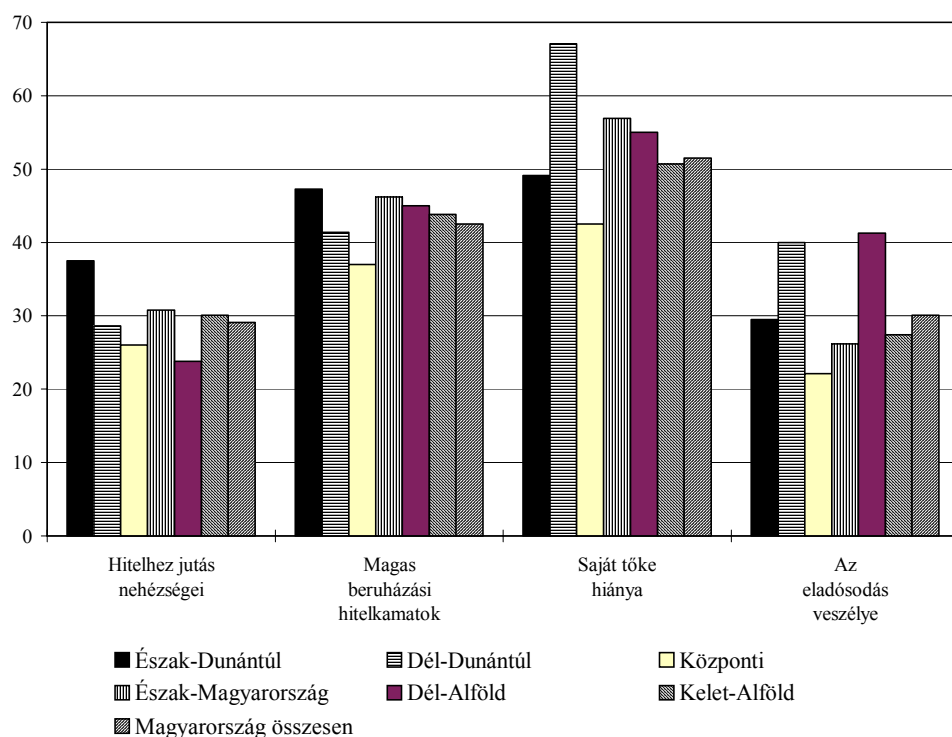
9. sz. ábra: A beruházási szándékok térbeli megoszlása (súlyozott átlag) százalék

Forrás: GKI Rt. felmérés, 1996. szeptember

A beruházások bővülését akadályozó tényezők térségenkénti alakulása eléggé kiegyenlített, de Dél-Dunántúl több tekintetben is "kilóg" a sorból. Ebben a térségben említik leggyakrabban a "saját toke hiányát", az átlagnál jóval nagyobb továbbá az "eladósodás veszélye" tényező is ugyanakkor a "tokéhez jutás magas költségeire" ebben a térségben panaszkodnak a legkevésbé.

10. sz. ábra: A beruházási terveket leginkább korlátozó tényezők (gyakoriság) százalék

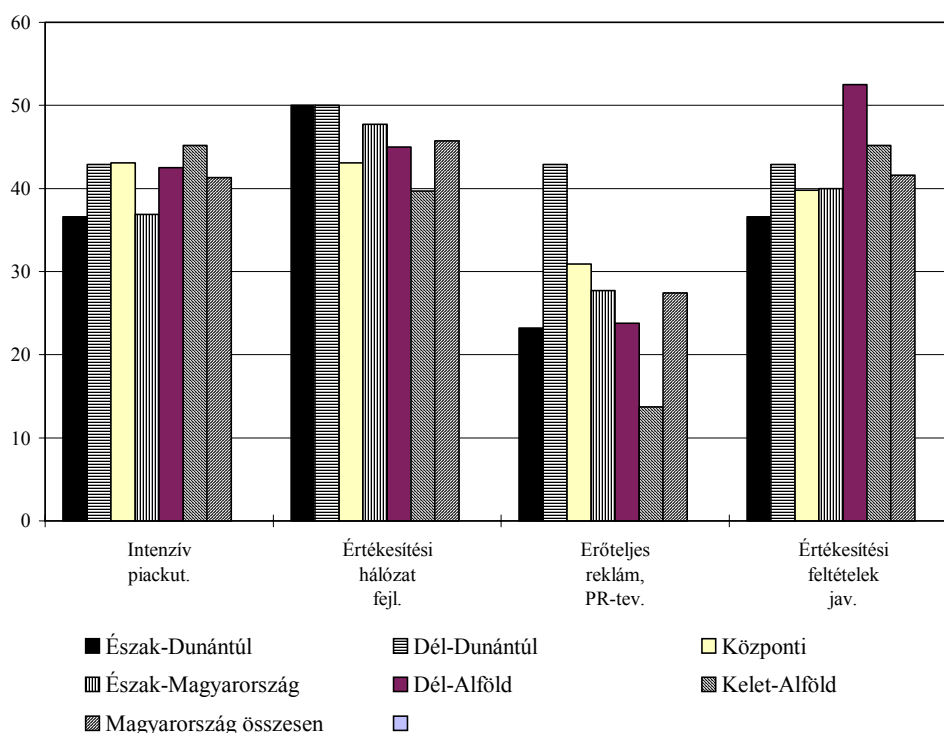

Forrás: GKI Rt. felmérés, 1996. szeptember

Érdekes képet mutat a versenyképesség javítására adott válaszok összetételének regionális alakulása. **A saját kutatás és a licencvásárlás, a piackutatás, valamint az eroteljesebb reklám és PR tevékenység a fejlettebb térségeknél jelentkezik gyakoribb törekvésként, míg a kevésbé fejlett térségekben a beruházás és az értékesítés feltételeinek javítása szerepel az említettség gyakoriság élén.** A dél-dunántúli vállalkozások az eroteljes reklám és PR tevékenységet kiemelten fontosnak ítélik meg, de gyakran említik az értékesítési tevékenység javításának szükségességét is.

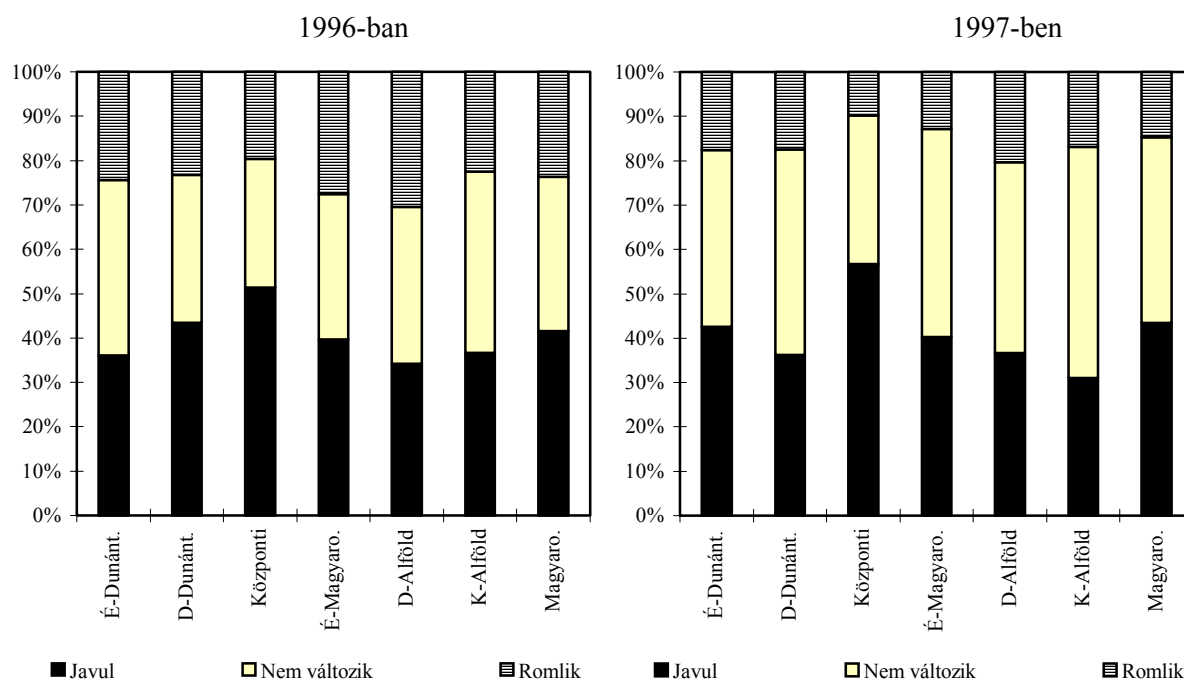
Egyértelműnek látszik, hogy **a fejlettebb régiók vállalkozásainak jövedelmezősége 1996-ban eroteljesebben javul az átlagnál és ez a tendencia 1997-re is jellemző marad.** A jobb indulási pozíciók és a kedvezőbb alakuló jövedelmezőségi viszonyokból is következően az 1997. évi várható likviditási helyzet a fejlett térségek cégeinél eroteljesebben javul, bár javulásra számít szinte valamennyi térségben működő vállalkozás is. Érdekes, hogy 1996-ban a Központi Körzet után a dél-dunántúli vállalkozások számítottak leginkább jövedelmezőségük javítására, **1997-ben a helyzet drámaian megváltozik, a Kelet-Alföld után a Dél-Dunántúlon számítanak legkevesebben jövedelmezőségük javulására.**

11. sz. ábra: A versenyképességet leginkább befolyásoló tényezők (gyakoriság) százalék

Forrás: GKI Rt. felmérés, 1996. szeptember

12. sz. ábra: Hogyan alakul az Önök vállalkozásának jövedelmezősége az előző évhez képest

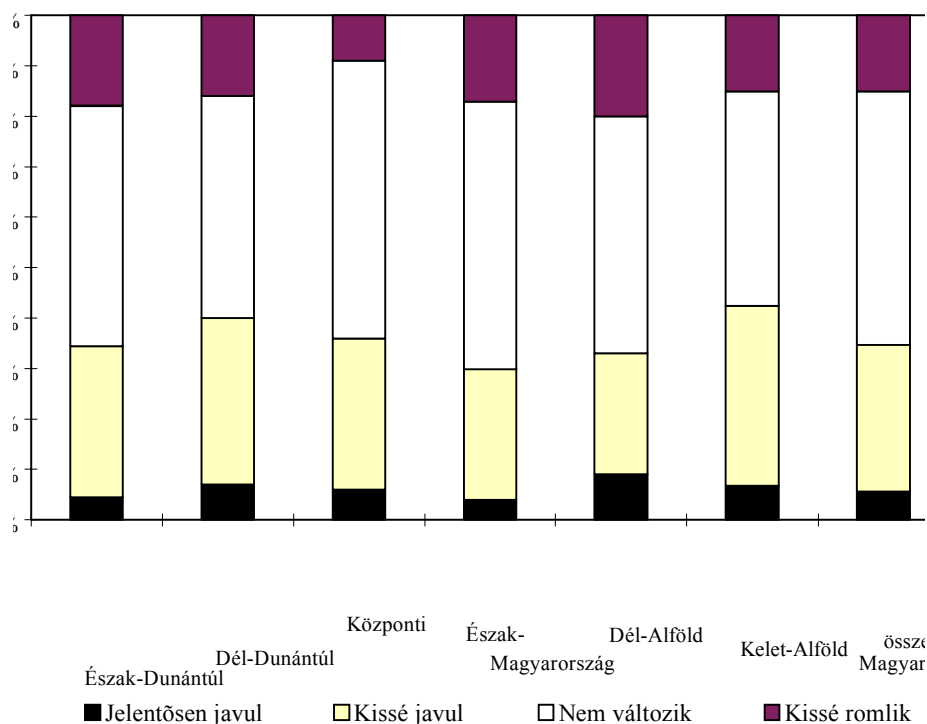

Forrás: GKI Rt. felmérés, 1996. szeptember

Végezetül arra a kérdésre, hogy "megítélése szerint hogyan változik az Önök vállalkozásának helyzete 1997-ben az előző évhez képest" ugyancsak jellegzetesen eltérő válaszokat adtak a különböző régiók vállalkozásai: a javulást és a romlást várók számának különbsége - a javulást várók javára -

Budapesten 30, Észak-Dunántúlon 23, a Központi Körzetben 21, míg a nemzetgazdasági átlag csak 18. Kiugróan alacsony ebből a szempontból a **Dél-Dunántúli térség, ahol a különbség csak 10**, de igen alacsony értéket mutat Észak-Magyarország és a Dél-Alföld is (11).

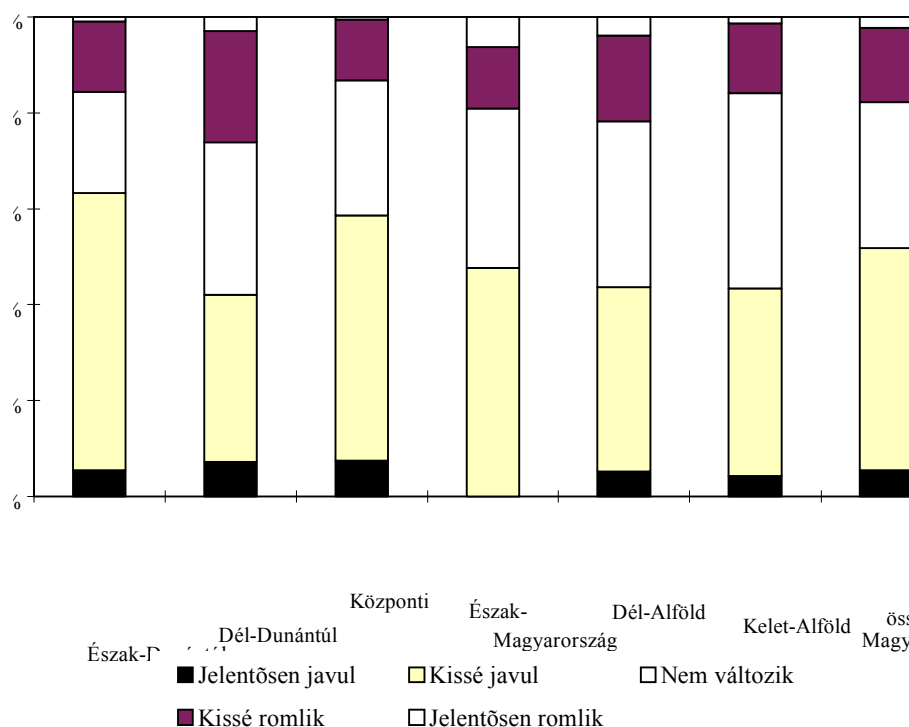
13. sz. ábra: *Hogyan változik várhatóan a likviditási helyzet*

Forrás: GKI Rt. felmérés, 1996. szeptember

A GKI Rt. valamennyi eddigi vállalati felméréseiben megjelenik az az ellentmondás, hogy a vállalatok saját üzleti kilátásaikat jóval kedvezőbbnek látják, mint a gazdaság egészét. Valószínűleg ez arra vezethető vissza, hogy a válaszadók legtöbbször a romló makrogazdasági helyzet ellenére képesnek érzi magát arra, hogy piaci pozícióit erősítse. Természetesen a tényleges helyzetben ez aligha lehetséges és többek között ezért is a tényleges vállalati növekedési teljesítmény rendre elmarad saját várakozásaiktól. Ez a sajátos ellentmondás a jelen felmérésünkben is megjelenik: a javulást és romlást várók számának eltérése 1997-ben 8, ami kevesebb mint fele a saját üzleti megítélésüknél adódó különbségnek (19). **Az eltérő fejlettségi régiók jellemző sajátosságai azonban itt is tettenérhetők.** A javulást várók többsége a nemzetgazdasági átlag 8-as értékével szemben: Észak-Dunántúlon 13, a Dél-Alföldön 11, a Központi Körzetben 9, a pesszimisták éllovasa Észak-Magyarország, ahol a különbség 1, valamint Dél-Dunántúl és Kelet-Alföld, ahol 4.

14. sz. ábra: Hogyan változik a vállalkozások helyzete 1997-ben

Forrás: GKI Rt. felmérés, 1996. szeptember

2.4 A gazdálkodási jellemzők területi sajátosságai, az EU-kapcsolatokra adott válaszok alapján

Eltérő képet mutatnak az egyes régiók a gazdálkodás jellemzőire adott válaszok tekintetében is. A gazdálkodási jellemzők térbeli eltérését az EU csatlakozással összefüggésben feltett kérdésekre adott válaszok fényében próbáljuk tetten érni. Amennyiben hinni lehet az adott válaszokban a fejlett térségek vállalkozásai előbbre tartanak az **EU csatlakozáshoz való felkészülésben** és **nagyobb arányban képesek a szükséges változtatásokat saját erőből végrehajtani, mint a kevésbé fejlett térségekben**. Ehhez tartozik még, hogy a fejlett térségek cégei lényegesen nagyobb jelentőséget tulajdonítanak az EU-hoz való csatlakozásnak, mint a nemzetgazdasági átlag.

2.5 A vállalatok kapcsolatai az EU-országok vállalataival

A gazdasági integráció növekedésének egyik fontos kifejeződése, hogy a vállalatok egyre többféle módon, formában kapcsolódnak össze a nemzetközi gazdasággal, nemcsak a külkereskedelmi tevékenységükön keresztül, hanem számos más együttműködési formában is. Ez az összefonódás a nyugati piacgazdaságokban sokkal szorosabb, sokrétűbb, a magyar gazdaság vállalatai, különösen a magyar tulajdonú vállalatok még az ún. mikrointegráció kezdetén tartanak. A külföldi tulajdonú vállalatoknál persze más a helyzet, ezeknél intenzívebb, gyorsabb az integrációs folyamat.

A vállalati kérdoíves felmérésben nyolc együttműködési területet soroltunk fel, amelyek közül a vállalatok maximum ötöt jelölhettek meg. A következő táblázat részletes képet nyújt arról, hogy az ipar egyes ágazataihoz tartozó vállalkozások milyen hányada van kapcsolatban külföldi cégekkel, intézményekkel.

Mint várható volt a vegyipari és a gépipari vállalatok rendelkeznek sokréta kapcsolatokkal, de pl. közös K+F tevékenység külföldi cégekkel ezekre sem jellemző. Igen kevés esetben fordul csak elő külföldi vállalatokkal közös értékesítési tevékenység, holott ezen a területen igen nagy szüksége lenne a magyar vállalatoknak tapasztaltabb együttműködő partnerekre. Külföldi pénzügyi, marketing tanácsadással kapcsolatos együttműködés is csak a cégek kis hányadára jellemző. Ugyanakkor a bér munka már nemcsak a textiliparban jelentős együttműködési forma, meghatározó mind a kohászatban, mind a gépiparban.

Területileg vizsgálva különbségek vannak a K+F kapcsolatok tekintetében, ami ugyan a budapesti vállalkozások esetében gyakoribb, mint más régiókban, de itt is szinte elenyésző. A bér munka az észak-dunántúli megyékben a legfontosabb, ami a textil- és ruházati ipar területi jelentősége mellett azzal függ össze, hogy a megyében erős gépiparban is lényeges szerepet játszik a bér munka. Mind a pénzügyi, a marketing, mind pedig az értékesítés terén történő együttműködés a budapesti vállalkozásoknál jellemzőbb, mint az ország más régióiban, különös tekintettel az északi és keleti országrészre. Ezek a gazdaságilag elmaradottabb, vagy válságrégiók nemzetközi kapcsolataikon sem képesek tehát egyenlőre arra, hogy elmaradottságukat, illetve hátrányukat csökkentsék. Ezzel szemben a felmérés is inkább arra utal, hogy hátrányuk a nemzetközi integráció alacsonyabb intenzitásában is - és valószínűleg a lassúbb előrehaladásában is - megmutatkozik.

10. sz. tábla: Mely területeken vannak közvetlen (pl. nem külföldi cégek magyarországi leányvállalatai által közvetített) kapcsolataik külföldi cégekkel, intézményekkel?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
K+F	4,5	1,4	6,1	1,5	5,0	2,7	4,0
export	35,7	27,1	29,8	15,4	31,3	31,5	29,9
import	36,6	21,4	42,0	26,2	36,3	37,0	34,9
bér munka	18,8	12,9	13,8	12,3	15,0	16,4	14,9
egyéb termelési együttműködés	9,8	5,7	13,8	12,3	13,8	5,5	10,7
értékesítési együttműködés	9,8	7,1	13,3	4,6	11,3	8,2	10,0
pénzügyi, marketing, stb. tanácsadás	7,1	5,7	11,0	1,5	7,5	0,0	6,5
az Önök cégének külföldi tokebefektetése	0,0	0,0	2,8	0,0	2,5	2,7	1,7
összesen	122,3	81,4	132,6	73,8	122,5	104,1	112,7
bázis	58,0	45,7	63,5	41,5	57,5	47,9	55,0

Figyelemre méltó válaszokat kaptunk arra a kérdésre, hogy a vállalat nemzetközi kapcsolatai mennyiben kötődnek EU-beli cégekhez. A felmérés arra mutat rá, hogy igen jelentős EU-kapcsolatai vannak a magyar vállalatoknak. Ágazati bontásban vizsgálva megállapítható, hogy az ipari cégek, valamint a távközlési és szállítási vállalatok kötődnek a legszorosabban az EU-hoz, ahol a nemzetközi kapcsolatok négyötöde EU-n belüli cégekhez kötődik. Az élelmiszeripari, építőipari, kereskedelmi és szolgáltató ágazatba tartozó vállalkozások kötődése az EU-beli vállalkozásokhoz ennél gyengébb, de körükben is a vállalatok kétharmada kapcsolatban van EU-vállalatokkal.

11. sz. tábla: Amennyiben vannak ilyen kapcsolataik, ezek mennyiben kötődnek az EU-n belüli cégekhez?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
döntően	53,3	43,3	46,2	44,0	52,3	48,3	48,7
jelentősen	20,0	23,3	33,0	24,0	22,7	34,5	27,5
elhanyagolható mértékben	26,7	33,3	20,8	32,0	25,0	17,2	23,8
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
bázis	53,6	42,9	58,6	38,5	55,0	39,7	50,5

Ágazatonként jelentős mértékben különböznek a vállalatok kapcsolatai az EU országok vállalataival. Ha a "döntően" és a "jelentősen" kategóriában kapott válaszokat összegezzük, azt látjuk, hogy igen erösen a textil- és ruházati ipar, az építőanyagipar és a kohászat vállalatainak EU-vállalatokkal való kapcsolatai. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy itt az integráció jól halad, különös tekintettel arra, hogy a kapcsolatok egy jó része bér munka kapcsolat, ami nem a legmagasabb rendű együttműködési mód. A kapcsolatok viszont elhanyagolható mértékűek a felmérésünkben szereplő gépipari cégek 20,5 %-ánál, a vegyipari vállalatok 21,1 %-ánál, a fa- és papíripari vállalatok 42,9 %-ánál és az élelmiszeripari vállalatok 36,4 %-ánál. Területileg nincs érdemleges eltérés a kapcsolatok EU koncentrációjában.

2.6 Az EU-ba irányuló export bővítésének akadályai

A vállalatok négy alapvető akadályát jelölték meg az exportnak,

- elsoként a **magas költségeket**, amit az iparvállalatok 32 %-a ítél EU exportot akadályozó tényezonek. Iparági bontásban nézve, mindenképp előtérbe kerül a textil-, ruházati és borsipar területén súlyos ez a versenyképességi probléma, de az építőanyagipari és kohászati vállalatok legtöbbje szintén súlyos gondnak látja a gyenge költség-versenyképességet.
- a **finanszírozási problémákat** szintén a vállalatok egyharmada tekinti exportot korlátozó tényezonek, legelsősorban a gépipari, a kohászati, a fa- és papíripari, valamint a vegyipari vállalatok ítélik ennek jelentőségét igen fontosnak.

- **a versenyképes termékek, illetve szolgáltatások hiányát** a cégek egynegyede jelölte exportot korlátozó tényezőként meg, kiemelkedő mértékben a gépiparban.
- **a piaci információk hiányosságai** is a vállalatok egynegyede szerint exportot korlátozó tényezők, legtöbb iparág vállalatai így ítélik meg ezt.

Meglepetésszerű, hogy **a minőségi problémák** nem kaptak elég nagy hangsúlyt: a válaszolóknak mintegy 10 %-a jelölte ezeket olyanoknak, melyek az exportot hátráltatják. A fa- és papíriparban és a gépiparban viszont kétszer ekkora arányban vélték úgy, a gyenge minőség akadálya az EU-exportnak.

A magyar hatóságok részéről jelentkező **adminisztratív akadályok** általában nem korlátozzák az exportot, de ez alól kivétel a textil- és ruházati ipar. Az EU oldaláról különösen az élelmiszeripari vállalatok érzékelnek komoly adminisztratív korlátokat.

12. sz. tábla: Melyek az EU piacai felé irányuló export bővítésének legfontosabb korlátai?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
admin. akadályok a magyar hat. részéről	8,9	7,1	5,0	1,5	8,8	4,1	5,9
admin. akadályok az EU részéről	9,8	4,3	12,2	7,7	16,3	11,0	10,7
a versenyképes termékek/ szolg. hiánya	17,9	27,1	17,7	18,5	20,0	24,7	20,2
a termelés/szolg. magas költségei	16,1	21,4	14,4	26,2	30,0	30,1	21,1
minőségi problémák	7,1	11,4	7,2	3,1	12,5	12,3	8,7
elégtelen kapacitások	9,8	4,3	8,3	6,2	8,8	8,2	7,7
finanszírozási problémák	18,8	32,9	22,7	26,2	25,0	24,7	23,9
a piaci információk hiánya	25,0	21,4	15,5	23,1	27,5	15,1	21,2
összesen	113,4	130,0	102,8	112,3	148,7	130,1	119,4
bázis	49,1	50,0	47,5	47,7	60,0	54,8	51,0

Az exportot akadályozó tényező területi differenciálódása igen változó képet mutat, a tényezők fontossági sorrendje azonban a területileg is kiegyenlített.

2.7 A termelési szerkezet átalakításának szükségessége az EU-csatlakozással összefüggésben

Az EU-csatlakozásra való felkészülésnek igen lényeges része a termék-, illetve szolgáltatás szerkezet átalakítása. A felmérésünkre válaszoló több mint 600 cég közül kb. 500 fontosnak tartja termékei/ szolgáltatásai szerkezetének átalakítását. Rövidtávon - a következő egy-két évben - a meglévő termékszerkezet korszerűsítése van előtérben, míg középtávon - a következő 3-5 évben - felértékelődik a

radikálisabb innováció jelentősége, új termékek/szolgáltatások bevezetése kerül előtérbe. A korszerűsítés csak az esetek kis részében jelent kisebb módosításokat, nagyobb részben jelentős változtatások fontosságára hívja fel a felmérés a figyelmet.

13. sz. tábla: Mit tesznek az Önök vállalkozásánál az EU-hoz való csatlakozásra való felkészülés érdekében az elkövetkező 1-2 illetve 3-5 évben?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
új, korszerűbb t./sz. bevezetése	14,6	17,3	20,0	9,6	18,0	21,8	17,5
a meglevo t./sz. korszerűsítése	51,2	50,0	41,5	63,5	60,7	54,5	51,2
profilszűkítés	2,4	9,6	3,8	0,0	0,0	1,8	2,9
csak kisebb módosításra van szükség	15,9	11,5	18,5	15,4	13,1	16,4	15,7
nincs szükség módosításra	15,9	11,5	16,2	11,5	8,2	5,5	12,6
összesen	18,8	32,9	22,7	26,2	25,0	24,7	23,9
bázis	73,2	74,3	71,8	80,0	76,3	75,3	74,4

Az elkövetkező 3-5 évben?							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
új, korszerűbb t./sz. bevezetése	27,2	36,0	38,0	42,0	31,7	39,3	35,8
a meglevo t./sz. korszerűsítése	40,7	32,0	28,7	26,0	30,0	37,5	32,3
profilszűkítés	2,5	4,0	3,1	2,0	5,0	1,8	3,2
csak kisebb módosításra van szükség	17,3	14,0	15,5	20,0	30,0	16,1	18,2
nincs szükség módosításra	12,3	14,0	14,7	10,0	3,3	5,4	10,5
összesen	18,8	32,9	22,7	26,2	25,0	24,7	23,9
bázis	72,3	71,4	71,3	76,9	75,0	76,7	73,4

A termékstruktúra változtatásának kényszere minden ágazatban erős, de talán a legerősebb az élelmiszeriparban, a vegyiparban és a gépiparban. Az EU orientáció ezekben az ágazatokban eddig is erős volt, a változtatási igény annak folytatódását jelzi. Nemcsak az ipari, hanem a szolgáltató ágazat vállalatai is nagy arányban tervezik új, korszerűbb szolgáltatások bevezetését. Ez határozottan érvényesül a szállításban és a távközlésben, a kereskedelemben és az igen vegyes összetételű szolgáltatásokban is.

Területileg vizsgálva nem könnyű magyarázatot találni a felmérés azon eredményére, hogy Dél-Dunántúlon miért magas azon cégek aránya, amelyek nem tartják fontosnak még középtávon sem, hogy változzon termékszerkezetük, míg a keleti országrészben egyöntetű a struktúra-átalakítás igénye.

2.8 Vállalati intézkedések az EU-piacoknak való megfelelés érdekében

Az EU piaci követelményeihez való alkalmazkodással kapcsolatosan négy területet emeltünk ki a felmérésben: az EU közösségi szabványokhoz való alkalmazkodást, a minőségbiztosítást, a muszaki fejlesztést és a marketing fejlesztést. A felmérésből az iparra a következő globális kép rajzolódik ki:

Vállalati lépések az EU piaci követelményeihez való jobb megfelelés érdekében az iparban

A vállalatok döntő többsége számára fontosak a felsorolt alkalmazkodási folyamatok. A szabványokhoz való alkalmazkodásra a cégek mintegy négyötödének szüksége van. Mindössze egynegyedük azonban már meg is tette a szükséges lépéseket, egy részüknek nincs módja megtenni, vagy még nem tart a megvalósításnál.

A szabványokhoz való alkalmazkodás terén a vegyipari és kohászati vállalatok haladtak a leginkább előre, 40 %-uk tette meg a szükséges lépéseket és további 15-18 %-uk tervez lépéseket. Nem mondható el ugyanez az élelmiszeripari vállalatok esetében. 44 %-uk elkerülhetetlennek ítéli a változtatásokat, de nincs konkrét elképzelésük a változtatásokról és csak 22 %-uk tervez konkrét lépéseket. A legnagyobb arányban a textil- és ruházati ipari, valamint a fa- és papíripari vállalatok között találhatók olyanok, amelyek nem tartják fontosnak az ezzel való foglalkozást, míg a gépipar területén a szabványosítás erőteljesen foglalkoztatja a vállalatokat. A válaszoló cégek kétharmadát foglalkoztatja a szabványosítás, többségük konkrét lépéseket is tervez.

A minőségbiztosítás területén sokkal nagyobb az előrelépést jelző vállalkozások aránya, mint a szabványosításnál és a vállalatok nagyobb arányban érzik azt, hogy erre szükség van. A kohászatban és a vegyiparban a legmagasabb azon cégek aránya, amelyek meg is tették e téren a szükséges lépéseket, de az építőanyagipar, gépipar és az élelmiszeripar cégei közül is nagy arányban adtak pozitív választ. Ugyanakkor jelentős számú olyan vállalat is van - főként a gépiparban, valamint a fa- és papíriparban - amelyeknél az előrelépést vagy az gátolja, hogy nincsenek meg a feltételeik a minőségbiztosítás terén való előrelépésre, vagy tanácstalanok a szükséges lépéseket illetően.

Mind a szabványosítás, mind a minőségbiztosítás területén nagyobb lépéseket tettek eddig már meg a nagyvállalatok (500 fő felettiek), mint a kicsik (50 fő alattiak). Míg a nagyvállalatoknál jellemző az a vélemény, hogy "szükség van rá, de nincs módjuk megtenni", addig a kisvállalatoknál jelentős ez a választípus. Az Ipari és Kereskedelmi Minisztériumnak és más, tanácsadási funkciót betöltő intézményeknek, így a gazdasági kamaráknak ezért erre a vállalati körre az EU csatlakozásra való felkészítés során indokolt kiemelt figyelmet fordítani.

Az EU-hoz való alkalmazkodás a muszaki fejlesztés területén még kevésbé valósult meg, mint a szabványosítás és a minőségbiztosítás területén. E kérdésnél a legnagyobb az arra a kérdésre adott válaszok aránya, hogy "szükség van rá, de nincs módjuk megtenni". A megtett konkrét lépések is kevesebb cégnél jellemzőek, nyilvánvalóan szoros összefüggésben az akut tokehiánnyal. A vállalati

méret és a tulajdonos szerint szignifikáns összefüggés mutatkozik: a kisvállalatok nagyobb arányban vannak lemaradva, mint a nagyok és jelentos a közepes vállalatok lemaradása is. Egyértelmű a muszaki fejlesztés vonatkozásában a külföldi cégek elonye.

A felmérés tanulsága szerint a textil- és ruházati iparban, a fa- és papíriparban és a kohászatban a muszaki innováció területén nagy a lemaradás, de azok aránya, amelyek megtették a szükséges intézkedéseket, más ágazatokban sem magas. A muszaki innovációt elkerülhetetlennek tartja az élelmiszeripari, kohászati és gépipari cégeknek durván a fele

A vállalati marketing helyzete az elobbieknél is rosszabb. Nemzetgazdasági szinten 10 % alatt van azon cégek aránya, amelyek elégedettek az e téren megtett lépésekkel. A kereskedelmi vállalatok fele úgy látja, hogy a nem elkerülhető változtatás konkrét módja még nem rajzolódott ki. Az iparágak közül legpozitívabban az építőanyagiparba tartozó cégek nyilatkoztak, legnagyobb arányban mondták azt, hogy már megtették a szükséges lépéseket.

14. sz. tábla: Az Önök vállalkozásánál tettek vagy terveznek olyan lépéseket, amelyek az EU piaci követelményeinek való jobb megfelelést szolgálják az EU közösségi szabványokhoz való igazodás érdekében?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
szabványosítás							
nincs rá szükség	24,7	28,6	30,8	19,0	24,6	15,6	25,4
szükség van rá, de nincs módjuk megtenni	15,6	19,0	11,1	11,9	12,3	17,8	14,0
a változtatás elkerülhetetlen, de még nincs konkrét elképzelésük	22,1	26,2	18,8	33,3	24,6	24,4	23,2
konkrét lépéseket terveznek	24,7	11,9	11,1	21,4	14,0	22,2	17,0
már meg is tették a szükséges lépéseket	13,0	14,3	28,2	14,3	24,6	20,0	20,4
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
bázis	68,8	60,0	64,6	64,6	71,3	61,6	65,7

Minőségbiztosítási rendszer érdekében							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
nincs rá szükség	14,1	9,3	21,3	6,7	3,3	10,6	13,5
szükség van rá, de nincs módjuk megtenni	19,2	18,6	15,7	20,0	20,0	31,9	19,8
a változtatás elkerülhetetlen,							
de még nincs konkrét elképzelésük	17,9	20,9	13,4	17,8	25,0	10,6	17,4
konkrét lépéseket terveznek	26,9	25,6	22,8	24,4	21,7	21,3	23,2
már meg is tették a szükséges lépéseket	21,8	25,6	26,8	31,1	30,0	25,5	26,1
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
bázis	69,6	61,4	70,2	69,2	75,0	64,4	69,2

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
A muszaki fejlesztés érdekében							
nincs rá szükség	17,1	9,3	19,7	8,9	5,2	5,8	13,3
szükség van rá, de nincs módjuk megtenni	31,6	34,9	14,5	31,1	24,1	25,0	24,9
a változtatás elkerülhetetlen,							
de még nincs konkrét elképzelésük	15,8	14,0	15,4	17,8	20,7	19,2	16,5
konkrét lépéseket terveznek	22,4	23,3	27,4	24,4	34,5	34,6	26,9
már meg is tették a szükséges lépéseket	13,2	18,6	23,1	17,8	15,5	15,4	18,3
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
bázis	67,9	61,4	64,6	69,2	72,5	71,2	67,7

A marketing fejlesztése érdekében							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
nincs rá szükség	18,1	7,0	21,7	13,6	10,7	8,2	15,5
szükség van rá, de nincs módjuk megtenni	15,3	16,3	14,0	13,6	14,3	14,3	15,0
a változtatás elkerülhetetlen,	29,2	32,6	23,3	40,9	28,6	44,9	30,7
de még nincs konkrét elképzelésük							
konkrét lépéseket terveznek	27,8	44,2	26,4	29,5	33,9	20,4	29,0
már meg is tették a szükséges lépéseket	9,7	0,0	14,7	2,3	12,5	12,2	9,8
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
bázis	64,3	61,4	71,3	67,7	70,0	67,1	68,1

A kérdésre adott válaszok valamelyest különböznek az ország egyes régiói szerint. Felismerhető a budapesti vállalatok elonyösebb helyzete a szabványosítás területén, de nem ugyanez a helyzet a minőségbiztosításban, ahol Dél-Alföld vállalatai közül már többen vannak túl a szükséges lépések megtételén, mint a többi régióban. Két olyan régió is van, Dél-Dunántúl és az északi megyék, ahol jelentős elmaradást jeleztek a vállalatok a marketing területén, ahol viszont szintén a főváros és környéke áll legelől.

2.9 Az EU szerepe a vállalatok tokeszerzési törekvéseiben

A vállalatok tokéhez jutásában az esetek döntő többségében nem játszik komoly szerepet az Európai Unió. Az augusztusi felmérésre válaszoló cégek mindössze 9 %-a válaszolta, hogy döntő, 20,8 %-a, hogy jelentős szerepet szán az EU-tól, illetve az Európai Unió országaiból származó forrásoknak, 70,1 %-uknál pedig az EU országok szerepe elhanyagolható. Ágazatok szerint találunk kisebb differenciákat, de lényegében ez a helyzet minden ágazatban.

Az iparon belül már nagyobb a válaszok szórása. Pl. a textil- és ruházati iparban, valamint az élelmiszeriparban a 40 %-ot meghaladja az EU-tokében reménykedő vállalatok aránya, míg gyengébb ez a fajta kötődés az építőanyagiparban, fa-, papír, valamint a vegyiparban.

Érthető módon szignifikáns eltérés van tulajdonforma szerint: a külföldi többségi tulajdonú vállalkozások 35 %-a döntő szerepet, 27,5 %-a jelentős szerepet vár az EU országokból származó forrásoktól, különös tekintettel az Európai Unió jelentős szerepére a külföldi tulajdonú vállalatok között, de ezeknél is magas, 37,5 % az ennek elhanyagolható szerepet tulajdonítók aránya.

15. sz. tábla: Tokeszerzési törekvéseikben milyen szerepet szán az EU-ból, illetve ennek országaiból származó forrásoknak?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
döntő szerepet	8,9	8,0	13,6	7,4	4,8	5,9	9,0
jelentős szerepet	22,8	24,0	17,4	11,1	27,4	23,5	20,8
elhanyagolható szerepet	68,4	68,0	68,9	81,5	67,7	70,6	70,1
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
bázis	70,5	71,4	72,9	83,1	77,5	69,9	73,9

Regionális metszetben vizsgálva a felmérés eredményeit, azt látjuk, hogy az EU forrásokból származó tokeszerzésben a Központi körzet és a Dunántúl cégei érdekeltek elsősorban. Az északi megyék cégei közül pedig legkevésbé remélik csak, hogy ott döntő, vagy jelentős szerepet játszik az EU-ból származó toke.

2.10 A vállalatok piaci törekvései

A vállalatok piaci törekvéseivel kapcsolatban feltett kérdések négy piacra irányultak: belföld, EU, keleti piacok, a világ egyéb piacai. Három piaci alapstratégiát különböztettünk meg: új piacok szerzése, a meglévő piacok megtartása és a piacról való visszavonulás. A felmérés a következő tanulságok levonására adott alkalmat:

- legtöbb cég mind az EU -, mind a keleti és más külföldi piacokon **új piacok megszerzését tekinti a legfontosabb piaci stratégiának**. Az EU piacokon a válaszoló cégek 70,8 %-a új piacok megszerzésére törekszik, míg a cégek 28,1 %-a piacok megtartását tekinti legfontosabb piaci céljának,
- a belföldi piaci verseny erősödését jelzi, hogy itt a meglévő piacok megtartása is fontos piaci stratégiai cél, a válaszolók 43,6 %-ának ez a legfontosabb piaci célja.
- az óriási keleti piacvesztés és egyben a keleti piacok továbbra is fontos jelentősége a magyar vállalkozások számára fejeződik ki abban, hogy új piacok szerzése a keleti piacokon elsősorban az iparban és élelmiszeriparban több cég piaci törekvései között játszik foszerepet, mint a nyugati piacokra való betörés.
- a külföldi tulajdonú vállalatok felsorolt piaci stratégiái között sokkal fontosabb az új piacok megszerzése belföldön, mint a magyar vállalatok számára, ami érthető, hiszen létrejöttük fő motívuma a piacszerzés volt. Figyelemre méltó az is, hogy a kisvállalkozások igen nagy aránya - a válaszolók 90 %-a - törekszik arra, hogy új piacot szerezzen Keleten.
- az élelmiszeriparban majdnem egyenértékű stratégia a piacok megszerzése és a meglévő piacok megtartása belföldön is és az EU-ban is, míg Keleten és más piacokon új piacok megszerzése a cél. A gépipar, a kohászat és az élelmiszeripar mind új EU piacokon, mind pedig új keleti piacokon szeretne helyet találni termékei számára.

16. sz. tábla: Melyek a vállalat, illetve vezetőinek fő piaci törekvései?

Belföldi piacon							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
új piacok szerzése	52,4	47,1	65,5	54,2	46,8	47,8	55,0
a meglevo piacok megtartása	44,8	50,0	34,5	44,1	51,9	50,7	43,6
visszavonulás	2,9	2,9	0,0	1,7	1,3	1,5	1,4
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
bázis	93,8	97,1	94,5	90,8	96,3	91,8	94,0

EU piacain							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
új piacok szerzése	70,8	73,3	76,5	65,2	59,5	70,6	70,8
a meglevo piacok megtartása	25,0	26,7	23,5	30,4	40,5	29,4	28,1
visszavonulás	4,2	0,0	0,0	4,3	0,0	0,0	1,2
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
bázis	42,9	42,9	44,8	35,4	46,3	46,6	43,5

a keleti piacokon?							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
új piacok szerzése	76,2	80,0	78,7	90,5	80,0	82,1	78,9
a meglevo piacok megtartása	16,7	16,7	20,0	4,8	16,0	14,3	17,2
visszavonulás	7,1	3,3	1,3	4,8	4,0	3,6	4,0
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
bázis	37,5	42,9	41,4	32,3	31,3	38,4	38,0

A világ egyéb piacain							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
új piacok szerzése	77,8	83,3	84,0	88,9	70,0	56,0	77,6
a meglevo piacok megtartása	14,8	5,6	14,0	5,6	20,0	44,0	17,4
visszavonulás	7,4	11,1	2,0	5,6	10,0	0,0	5,0
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
bázis	24,1	25,7	27,6	27,7	25,0	34,2	26,9

A kérdés területi szempontból történő vizsgálata nem tárt fel igazi különbségeket a vizsgált régiók piaci orientációjában. Talán az emelhető ki, hogy a fováros és a központi körzet vállalatai nagyobb arányban törekednek belföldön új piacok szerzésére, mint a többi régió vállalkozásai, s ez minden bizonnyal azzal függ össze, hogy itt a vegyesvállalatok nagyobb arányban képviseltetik magukat, mint a többi régióban. Ugyanezekben a régiókban a legmagasabb az új EU-piacokra törekvo vállalkozások aránya is. A keleti piacon való expanzió nem elsosorban a keleti régióban a legfontosabb cél, hanem mindenek előtt északon.

Az alkalmazkodást segítő intézkedések közül a "megbízható információk" foglalják el az első helyet és ez nemcsak országosan, hanem az egyes térségekre is igaz. Fontos lépésként jelenik meg

továbbá az állami fejlesztési támogatások igénye, valamint az adminisztratív eloirások mérséklése. Ez utóbbi igény különösen a fejlettebb térségekben kerül előtérbe aholis már jelenleg is nagy az EU-ba irányuló export, valamint eroteljesek a különböző típusú vállalatközi kapcsolatok.

3. Függelék

1. sz. melléklet: Várhatóan hány %-kal változik 1996-ban az Önök vállalkozásának folyó áron mért árbevétele az elozo évhez képest (elozo év = 100,0)?

Belföldi értékesítés esetén							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
85% alatt	3,8	7,9	2,4	3,4	8,9	8,8	5,1
86 - 95% között	2,9	0,0	8,4	3,4	3,8	10,3	5,3
96 - 105% között	13,5	20,6	16,3	15,5	13,9	11,8	15,4
106 - 115% között	33,7	15,9	25,3	31,0	31,6	26,5	27,8
116 - 125% között	24,0	25,4	19,9	29,3	21,5	26,5	23,6
126% felett	22,1	30,2	27,7	17,2	20,3	16,2	22,9
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	118,1	121,7	121,2	115,3	117,7	114,1	118,5
Szórás	20,7	34,6	27,0	15,7	29,9	23,4	25,9
Relatív szórás	0,2	0,3	0,2	0,1	0,3	0,2	0,2
Súlyozott átlag (%)	121,1	132,3	124,6	115,0	117,3	114,8	122,4
Medián	115,0	118,0	115,0	115,0	113,0	115,0	115,0
Bázis	92,9	90,0	91,7	89,2	98,8	93,2	92,1

Export értékesítés esetén							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
85% alatt	9,5	0,0	9,6	10,5	2,6	6,5	6,8
86 - 95% között	0,0	0,0	4,1	0,0	2,6	9,7	3,0
96 - 105% között	7,1	15,4	8,2	31,6	12,8	12,9	11,9
106 - 115% között	28,6	34,6	19,2	5,3	17,9	25,8	22,9
116 - 125% között	21,4	23,1	16,4	5,3	23,1	19,4	19,5
126% felett	33,3	26,9	42,5	47,4	41,0	25,8	36,0
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	123,3	125,8	129,3	132,5	129,2	117,7	126,3
Szórás	39,7	27,0	45,2	56,5	31,2	27,7	39,2
Relatív szórás	0,3	0,2	0,3	0,4	0,2	0,2	0,3
Súlyozott átlag (%)	119,9	123,0	132,5	135,8	129,1	117,0	128,8
Medián	120,0	115,5	120,0	124,0	120,0	114,0	120,0
Bázis	37,5	37,1	40,3	29,2	48,8	42,5	39,5

Összes értékesítés esetén							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
85% alatt	3,8	3,2	2,5	3,4	5,2	7,4	3,9
86 - 95% között	3,8	1,6	6,9	1,7	3,9	2,9	4,0
96 - 105% között	11,3	9,7	11,9	12,1	13,0	8,8	11,4
106 - 115% között	31,1	24,2	27,0	29,3	27,3	32,4	29,0
116 - 125% között	24,5	29,0	19,5	36,2	23,4	29,4	25,5
126% felett	25,5	32,3	32,1	17,2	27,3	19,1	26,2
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	119,3	123,1	124,9	118,7	121,7	117,7	121,3
Szórás	20,4	29,7	29,4	23,3	28,7	21,7	26,0
Relatív szórás	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Súlyozott átlag (%)	121,0	123,1	128,2	117,1	121,8	117,5	124,6
Medián	115,5	119,0	117,0	117,5	117,0	115,0	117,0
Bázis	94,6	88,6	87,8	89,2	96,3	93,2	91,1

2. sz. melléklet: Várhatóan hány %-kal változik 1997-ben az Önök vállalkozásának folyó áron mért árbevétele az elozo évhez képest (elozo év = 100.0)?

Belföldi értékesítés esetén							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
85% alatt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,1	0,4
86 - 95% között	1,0	1,6	2,5	0,0	0,0	1,6	1,3
96 - 105% között	11,1	15,9	17,0	11,7	23,4	14,1	16,0
106 - 115% között	44,4	28,6	39,0	43,3	31,2	39,1	37,7
116 - 125% között	31,3	34,9	22,6	36,7	24,7	28,1	28,7
126% felett	12,1	19,0	18,9	8,3	20,8	14,1	15,9
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	117,7	121,1	119,8	118,3	119,2	117,5	118,9
Szórás	16,4	20,6	22,3	17,5	21,0	19,7	19,9
Relatív szórás	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2
Súlyozott átlag (%)	116,0	121,1	128,2	118,3	120,6	116,6	123,9
Medián	115,0	118,0	113,0	115,0	115,0	112,5	115,0
Bázis	88,4	90,0	87,8	92,3	96,3	87,7	89,6

Export értékesítés esetén							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
85% alatt	7,3	0,0	2,8	0,0	0,0	0,0	2,2
86 - 95% között	0,0	3,7	0,0	0,0	2,8	3,3	1,3
96 - 105% között	7,3	25,9	14,1	55,0	11,1	23,3	18,2
106 - 115% között	31,7	29,6	22,5	15,0	36,1	33,3	28,6
116 - 125% között	24,4	18,5	25,4	10,0	11,1	16,7	20,3
126% felett	29,3	22,2	35,2	20,0	38,9	23,3	29,4
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	120,9	120,2	128,6	118,4	122,9	118,3	122,8
Szórás	29,3	31,2	30,9	27,1	21,2	17,8	27,4
Relatív szórás	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Súlyozott átlag (%)	117,1	117,0	131,9	115,6	128,0	122,6	127,4
Medián	120,0	110,0	120,0	105,0	117,5	110,0	115,0
Bázis	36,6	38,6	39,2	30,8	45,0	41,1	38,6

Összes értékesítés esetén							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
85% alatt	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	0,6
86 - 95% között	1,0	0,0	1,3	0,0	0,0	3,0	0,9
96 - 105% között	9,2	13,8	11,4	9,8	16,0	7,6	11,5
106 - 115% között	41,8	33,8	38,6	42,6	33,3	36,4	37,8
116 - 125% között	26,5	33,8	26,6	37,7	24,0	33,3	29,7
126% felett	20,4	18,5	22,2	9,8	26,7	16,7	19,5
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	119,2	121,6	122,5	119,7	122,8	119,7	120,9
Szórás	17,7	20,9	22,9	18,9	24,7	22,0	21,3
Relatív szórás	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Súlyozott átlag (%)	118,3	119,8	128,6	118,8	125,8	120,0	125,1
Medián	115,0	117,0	115,0	115,0	116,0	115,5	115,0
Bázis	87,5	92,9	87,3	93,8	93,8	90,4	90,1

3. sz. melléklet: Az összes értékesítésen belül mekkora volt 1995-ben az export részaránya?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kélet-Alföld	Mo. össz.
10% alatt	67,0	69,2	66,0	78,3	55,8	64,2	66,7
11 - 20% között	5,8	3,1	6,8	5,0	6,5	6,0	5,6
21 - 30% között	4,9	6,2	4,9	1,7	5,2	7,5	5,1
31 - 40% között	1,0	1,5	4,3	1,7	5,2	1,5	2,7
41 - 50% között	3,9	1,5	3,7	1,7	2,6	3,0	2,9
51% felett	17,5	18,5	14,2	11,7	24,7	17,9	16,9
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	19,7	19,0	18,8	12,4	25,7	21,5	19,5
Szórás	30,3	30,3	28,9	25,1	33,0	33,9	30,5
Relatív szórás	1,5	1,6	1,5	2,0	1,3	1,6	1,6
Súlyozott átlag (%)	28,1	25,3	16,7	13,9	28,4	43,0	21,5
Medián	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Bázis	92,0	92,9	89,5	92,3	96,3	91,8	92,0

4. sz. melléklet: Az összes exporton belül mekkora arányt tesznek ki az Európai Unió országaiba történő szállítások?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kélet-Alföld	Mo. össz.
10% alatt	10,9	4,2	19,4	0,0	6,1	8,3	10,9
11 - 20% között	8,7	12,5	5,6	0,0	9,1	4,2	7,2
21 - 30% között	6,5	4,2	6,9	12,5	0,0	8,3	5,9
31 - 40% között	2,2	0,0	6,9	0,0	0,0	12,5	4,1
41 - 50% között	0,0	4,2	4,2	0,0	6,1	0,0	2,7
51% felett	71,7	75,0	56,9	87,5	78,8	66,7	69,2
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	70,0	75,7	58,8	82,8	75,0	67,0	68,7
Szórás	35,6	33,3	36,3	24,2	29,9	34,0	34,7
Relatív szórás	0,5	0,4	0,6	0,3	0,4	0,5	0,5
Súlyozott átlag (%)	61,9	73,6	87,6	76,3	68,9	74,7	81,0
Medián	90,0	95,0	70,0	97,5	83,0	80,0	80,0
Bázis	41,1	34,3	39,8	24,6	41,3	32,9	37,0

5. sz. melléklet: Várhatóan hány %-kal növekednek 1996-ban az előző évhez képest (1995 = 100,0) a beszerzési árak, belföldi értékesítési árak, forintban mért export értékesítési árak, a fogyasztói árszínvonal?

Beszerzési árak							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
105% alatt	1,9	1,6	5,0	1,7	0,0	1,4	2,4
106 - 110% között	2,8	4,8	4,4	1,7	6,4	5,7	4,4
111 - 115% között	14,2	6,5	17,6	10,3	9,0	1,4	11,5
116 - 120% között	29,2	24,2	23,3	19,0	20,5	25,7	24,0
121 - 125% között	30,2	27,4	26,4	27,6	33,3	21,4	27,5
126% felett	21,7	35,5	23,3	39,7	30,8	44,3	30,2
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	122,1	123,9	121,5	124,9	124,4	127,6	123,5
Szórás	7,1	7,5	8,5	7,6	10,3	14,4	9,6
Relatív szórás	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Súlyozott átlag (%)	120,3	121,6	120,4	123,7	124,2	125,4	121,5
Medián	122,0	125,0	120,0	125,0	125,0	125,0	124,0
Bázis	94,6	88,6	87,8	89,2	97,5	95,9	91,8

Belföldi értékesítési árak							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
105% alatt	8,0	6,8	8,6	5,7	10,7	9,1	8,1
106 - 110% között	14,0	11,9	19,9	7,5	12,0	9,1	13,9
111 - 115% között	14,0	22,0	19,9	22,6	10,7	19,7	18,2
116 - 120% között	34,0	20,3	27,8	24,5	32,0	31,8	29,0
121 - 125% között	15,0	15,3	15,9	20,8	24,0	13,6	17,0
126% felett	15,0	23,7	7,9	18,9	10,7	16,7	13,7
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	119,7	119,8	116,8	120,5	119,1	122,2	119,1
Szórás	19,5	9,9	8,5	9,5	10,8	18,4	13,4
Relatív szórás	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1
Súlyozott átlag (%)	119,1	118,8	120,1	122,0	119,5	120,0	120,0
Medián	120,0	120,0	117,0	120,0	120,0	120,0	120,0
Bázis	89,3	84,3	83,4	81,5	93,8	90,4	86,5

Forintban mért export értékesítési árak							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
105% alatt	14,9	28,6	8,6	33,3	20,5	20,0	17,3
106 - 110% között	8,5	14,3	14,3	16,7	17,9	33,3	169,9
111 - 115% között	31,9	17,9	25,7	5,6	20,5	6,7	20,7
116 - 120% között	27,7	7,1	31,4	22,2	25,6	23,3	25,3
121 - 125% között	10,6	21,4	11,4	11,1	12,8	3,3	11,8
126% felett	6,4	10,7	8,6	11,1	2,6	13,3	8,0
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	115,8	114,4	116,3	115,1	113,2	114,6	115,1
Szórás	7,9	10,1	8,4	12,6	8,8	10,5	9,3
Relatív szórás	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Súlyozott átlag (%)	115,9	113,7	117,7	117,1	113,6	114,1	116,6
Medián	115,0	115,0	116,0	112,5	115,0	110,0	115,0
Bázis	42,0	40,0	38,7	27,7	48,8	41,1	39,6

A fogyasztói árszínvonal							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
110% alatt	1,3	7,4	8,2	5,0	5,3	6,5	5,6
111 - 115% között	5,3	1,9	4,5	5,0	1,8	4,3	3,8
116 - 120% között	18,7	18,5	13,6	17,5	17,5	13,0	16,2
121 - 125% között	45,3	31,5	41,8	22,5	45,6	37,0	39,0
126 - 130% között	29,3	35,2	27,3	45,0	28,1	32,6	31,8
130 felett	0,0	5,6	4,5	5,0	1,8	6,5	3,6
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	123,5	124,0	123,5	124,7	123,6	128,2	124,3
Szórás	4,5	8,6	8,3	6,8	5,4	20,8	9,8
Relatív szórás	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,2	0,1
Súlyozott átlag (%)	123,4	122,9	122,1	124,4	122,0	125,0	122,7
Medián	125,0	125,0	125,0	125,5	124,0	125,0	125,0
Bázis	67,0	77,1	60,8	61,5	71,3	693,0	65,2

6. sz. melléklet: Várhatóan hány %-kal növekednek 1997-ben az elozo évhez képest (1996 = 100.0) a beszerzési árak, a belföldi értékesítési árak, a forintban mért értékesítési árak, a fogyasztói árszínvonal?

Beszerzési árak							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
105% alatt	2,0	3,2	4,0	0,0	0,0	0,0	1,9
106 - 110% között	4,9	1,6	10,0	1,6	9,5	7,7	6,6
111 - 115% között	10,8	144,3	23,3	9,7	17,6	13,8	16,0
116 - 120% között	48,0	38,1	38,0	40,3	18,9	29,2	36,0
121 - 125% között	20,6	22,2	8,7	24,2	29,7	9,2	17,7
126% felett	13,7	20,6	16,0	24,2	24,3	40,0	21,8
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	120,9	120,3	119,4	123,4	122,6	125,9	121,7
Szórás	6,5	15,6	8,6	6,7	10,0	15,8	10,8
Relatív szórás	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Súlyozott átlag (%)	118,9	111,5	116,8	121,6	123,0	120,2	118,0
Medián	120,0	120,0	120,0	120,0	122,0	120,0	120,0
Bázis	91,1	90,0	82,9	95,4	92,5	89,0	88,8

Belföldi értékesítési árak							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
105% alatt	6,2	3,3	7,7	5,3	9,7	6,6	6,6
106 - 110% között	16,5	21,7	24,6	7,0	13,9	24,6	18,9
111 - 115% között	18,6	16,7	20,4	24,6	15,3	23,0	19,7
116 - 120% között	37,1	38,3	35,9	40,4	34,7	29,5	35,9
121 - 125% között	14,4	10,0	7,7	14,0	16,7	8,2	11,8
126% felett	7,2	10,0	3,5	8,8	9,7	8,2	7,2
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	118,0	117,5	115,5	118,8	118,1	118,6	117,4
Szórás	10,2	7,2	7,0	9,1	9,3	16,9	9,9
Relatív szórás	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Súlyozott átlag (%)	117,8	117,4	118,8	120,2	119,8	115,0	118,6
Medián	120,0	119,0	115,0	120,0	119,0	115,0	118,0
Bázis	86,6	85,7	78,5	87,7	90,0	83,6	83,9

Forintban mért értékesítési árak							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
105% alatt	11,1	33,3	10,3	33,3	17,6	19,2	17,0
106 - 110% között	17,8	14,8	14,7	11,1	14,7	30,8	17,0
111 - 115% között	28,9	22,2	33,8	5,6	26,5	19,2	26,5
116 - 120% között	33,3	14,8	22,1	38,9	29,4	15,4	25,1
121 - 125% között	4,4	7,4	8,8	5,6	8,8	7,7	7,6
126% felett	4,4	7,4	10,3	5,6	2,9	7,7	6,7
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	114,8	111,6	126,0	113,4	114,1	120,3	118,3
Szórás	6,7	9,1	84,1	9,2	7,7	36,8	48,8
Relatív szórás	0,1	0,1	0,7	0,1	0,1	0,3	0,4
Súlyozott átlag (%)	113,5	111,0	115,7	115,0	114,2	112,2	114,9
Medián	115,0	114,0	115,0	115,5	115,0	112,0	115,0
Bázis	40,2	38,6	37,6	27,7	42,5	35,6	37,3

A fogyasztói árszínvonal							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
110% alatt	2,7	7,3	7,7	2,4	5,6	0,0	5,0
111 - 115% között	5,5	3,6	5,8	7,3	5,6	10,9	6,0
116 - 120% között	43,8	49,1	43,3	53,7	44,4	47,8	45,9
121 - 125% között	31,5	18,2	28,8	22,0	31,5	10,9	25,5
126 - 130% között	13,7	20,0	8,7	12,2	7,4	26,1	13,4
130% felett	2,7	1,8	5,8	2,4	5,6	4,3	4,2
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	121,9	121,3	125,2	121,6	122,1	125,6	123,2
Szórás	5,0	7,7	38,8	5,5	7,7	20,5	22,2
Relatív szórás	0,0	0,1	0,3	0,0	0,1	0,2	0,2
Súlyozott átlag (%)	122,4	119,8	120,7	121,6	124,5	121,5	121,4
Medián	120,0	120,0	120,0	120,0	120,0	120,0	120,0
Bázis	65,2	78,6	57,5	63,1	67,5	63,0	63,7

7. sz. melléklet: Várhatóan hogyan változik a foglalkoztatott létszám az előző évihez képest 1996-ban a beszerzési árak, belföldi értékesítési árak, a forintban mért értékesítési árak, a fogyasztói árszínvonal?

1996							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
jelentosen no	3,6	8,8	9,7	3,2	0,0	2,8	5,3
kissé no	25,2	20,6	25,7	23,8	20,0	18,1	22,7
nem változik	32,4	27,9	24,6	28,6	23,8	37,5	29,1
kissé csökken	32,4	38,2	29,7	41,3	43,8	37,5	35,2
jelentosen csökken	6,3	4,4	10,3	3,2	12,5	4,2	7,7
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Egyenleg	-6,3	-4,4	-2,6	-8,7	-24,4	-11,1	-8,6
Bázis	99,1	97,1	96,7	96,9	100,0	98,6	97,8

1997							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
jelentosen no	2,7	4,3	1,2	1,6	0,0	2,8	2,1
kissé no	20,9	20,0	27,7	20,6	21,5	15,3	21,6
nem változik	52,7	40,0	44,5	41,3	34,2	51,4	45,3
kissé csökken	21,8	31,4	23,1	31,7	41,8	23,6	27,4
jelentosen csökken	1,8	4,3	3,5	4,8	2,5	6,9	3,6
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Egyenleg	0,5	-5,7	0,0	-8,7	-12,7	-8,3	-4,5
Bázis	98,2	100,0	95,6	96,9	98,8	98,6	97,5

8. sz. melléklet: Várhatóan hány %-kal növelik a bruttó átlagkeresetet az előző évhez képest (előző év = 100,0) 1996-ban?

1996							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
110% alatt	15,6	17,6	14,5	22,4	17,7	12,3	16,1
111 - 115% között	17,4	29,4	26,6	19,0	17,7	30,1	23,7
116 - 120% között	47,7	35,3	35,3	37,9	39,2	38,4	39,2
121 - 125% között	17,4	11,8	16,2	15,5	13,9	12,3	14,7
126 - 130% között	1,8	4,4	5,2	3,4	7,6	5,5	4,5
130% felett	0,0	1,5	2,3	1,7	3,8	1,4	1,7
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	117,4	117,2	118,3	117,1	119,2	117,5	117,8
Szórás	5,9	7,0	9,5	6,5	9,3	7,8	8,1
Relatív szórás	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Súlyozott átlag (%)	120,4	118,7	119,6	118,4	119,4	118,9	119,5
Medián	120,0	117,5	120,0	118,0	120,0	119,0	120,0
Bázis	97,3	97,1	95,6	89,2	98,8	100,0	96,5

1997							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
110% alatt	13,0	19,1	15,2	11,5	12,8	17,4	15,2
111 - 115% között	27,8	29,4	26,1	24,6	23,1	23,2	25,8
116 - 120% között	50,9	39,7	43,0	54,1	50,0	40,6	45,9
121 - 125% között	8,3	5,9	10,9	6,6	10,3	14,5	9,5
126 - 130% között	0,0	4,4	3,6	3,3	2,6	1,4	2,5
130% felett	0,0	1,5	1,2	0,0	1,3	2,9	1,1
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	116,9	117,2	117,7	117,9	118,7	118,3	117,7
Szórás	5,1	6,2	5,7	4,5	9,3	9,0	6,7
Relatív szórás	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
Súlyozott átlag (%)	118,4	118,8	118,8	118,2	119,0	121,3	118,9
Medián	120,0	116,5	120,0	120,0	120,0	119,0	120,0
Bázis	96,4	97,1	91,2	93,8	97,5	94,5	94,6

9. sz. melléklet: A meghatározó kapacitásaik jelenlegi kihasználtsága

1996							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
50% alatt	7,8	5,9	7,6	12,9	9,3	13,7	9,6
51 - 60% között	5,8	13,2	7,6	8,1	10,7	9,6	8,5
61 - 70% között	15,5	19,1	14,0	22,6	16,0	19,2	16,6
71 - 80% között	19,4	26,5	20,4	33,9	21,3	23,3	22,8
81 - 90% között	22,3	16,2	22,9	16,1	21,3	11,0	19,5
91 - 100% között	29,1	19,1	25,5	4,8	20,0	20,5	21,7
101 - 110% között	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	2,7	0,5
110% felett	0,0	0,0	1,3	1,6	1,3	0,0	0,7
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	81,1	77,9	81,2	83,5	77,9	75,8	79,7
Szórás	17,6	15,0	17,4	80,4	17,5	19,5	31,8
Relatív szórás	0,2	0,2	0,2	1,0	0,2	0,3	0,4
Súlyozott átlag (%)	78,3	81,6	74,4	101,2	75,7	73,3	76,8
Medián	85,0	80,0	83,0	77,5	80,0	80,0	80,0
Bázis	92,0	97,1	86,7	95,4	93,8	100,0	92,5

10. sz. melléklet: A jelenlegi termelési kapacitásaik az elkövetkező egy évben várható kereslethez képest

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kélet-Alföld	Mo. össz.
Jelentős részük felesleges	2,0	3,3	0,7	1,7	1,4	4,2	2,1
Egy részük felesleges	34,0	41,7	35,1	61,7	39,4	54,9	42,0
Éppen elégségesek	55,0	48,3	54,3	33,3	57,7	32,4	48,9
Elégtelenek	9,0	6,7	9,9	3,3	1,4	8,5	7,0
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bázis	89,3	85,7	83,4	92,3	88,8	97,3	88,3

11. sz. melléklet: Melyek a termelésük (szolgáltatásuk) bővítését leginkább korlátozó tényezők?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
A külföldi piacokon jelentkező kereslet korlátai	16,1	18,6	9,9	9,2	6,3	16,4	12,4
A külföldi piacokra jutás adminisztratív korlátai	3,6	4,3	3,3	1,5	3,8	4,1	3,7
A külföldi piacokra jutás kedvezőtlen hazai (intézményi és pénzügyi) háttere	4,5	8,6	11,0	7,7	20,0	8,2	9,7
A belföldi kereslet korlátai	59,8	57,1	58,6	56,9	63,8	60,3	59,4
A termékek, szolgáltatások gyenge versenyképessége	3,6	2,9	4,4	4,6	2,5	5,5	4,2
A meglévő kapacitások alacsony muszaki színvonala	11,6	17,1	7,7	15,4	11,3	11,0	11,2
A meglévő kapacitások elégtelensége	5,4	2,9	2,8	1,5	0,0	5,5	3,0
Kedvezőtlen infrastrukturális feltételek	3,6	2,9	4,4	1,5	7,5	9,6	4,7
A munkaerovel kapcsolatos problémák	10,7	12,9	8,3	7,7	17,5	6,8	10,2
Tokehiány	31,3	31,4	25,4	21,5	32,5	31,5	28,8
A forrásbevonás kedvezőtlen feltételei	13,4	15,7	13,3	13,8	11,3	15,1	13,7
A vevők fizetési késedelmei	25,0	12,9	22,1	26,2	17,5	26,0	22,1
Elégtelen marketing	8,9	5,7	10,5	7,7	15,0	11,0	9,9
Elégtelen piaci információk	3,6	11,4	7,7	4,6	2,5	2,7	5,9
Kiélezett verseny	26,8	20,0	26,0	23,1	17,5	20,5	23,4
Tisztességtelen verseny	22,3	22,9	21,5	27,7	18,8	27,4	22,9
Tulajdonosi, szervezeti bizonytalanság	13,4	10,0	9,9	10,8	13,8	15,1	12,0
Vezetési gondok	0,9	0,0	0,6	6,2	1,3	2,7	1,5
Az állam magatartásának kiszámíthatatlansága	35,7	41,4	31,5	32,3	31,3	32,9	33,1
nincs akadály	0,0	0,0	2,8	3,0	1,3	0,0	1,5
összesen	300	298	281,8	283,1	295,0	312,3	293,1
Bázis	97,3	98,6	97,2	93,8	100,0	98,6	97,5

12. sz. melléklet: Várhatóan hogyan változik (dollarban mért) folyó áras importjuk az előző évhez képest 1996-ban?

1996							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Jelentosen no	6,2	6,4	7,7	4,9	5,0	6,5	6,5
Kissé no	25,9	10,6	31,0	17,1	23,3	32,6	25,2
Nem változik	18,5	14,9	22,5	17,1	21,7	15,2	19,4
Kissé csökken	11,1	8,5	9,9	7,3	6,7	4,3	8,4
Jelentosen csökken	3,7	2,1	4,2	4,9	5,0	4,3	4,2
Nincs import	34,6	57,4	24,6	48,8	38,3	37,0	36,2
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Egyenleg	15,1	12,5	18,7	9,5	13,5	25,9	16,8
Bázis	72,3	67,1	78,5	63,1	75,0	63,0	71,6

1997							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Jelentosen no	2,5	4,3	5,0	0,0	3,4	8,7	4,5
Kissé no	32,1	21,3	37,1	17,1	20,7	19,6	27,8
Nem változik	25,9	17,0	26,4	24,4	29,3	30,4	25,5
Kissé csökken	2,5	6,4	5,7	7,3	8,6	4,3	5,7
Jelentosen csökken	1,2	0,0	1,4	4,9	1,7	0,0	1,4
Nincs import	35,8	51,1	24,3	46,3	36,2	37,0	35,1
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Egyenleg	25,0	23,9	25,5	0,0	12,2	25,9	21,8
Bázis	72,3	67,1	77,3	63,1	72,5	63,0	70,9

13. sz. melléklet: Az összes importon belül mekkora arányt tett ki 1995-ben az Európai Unió országaiból történő behozatal?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
25% alatt	20,8	16,7	14,9	29,4	17,1	18,5	17,8
26 - 35% között	2,1	0,0	3,2	0,0	2,9	0,0	2,1
36 - 45% között	2,1	5,6	3,2	0,0	8,6	3,7	3,7
46 - 55% között	0,0	0,0	3,2	11,8	8,6	3,7	3,7
56 - 65% között	2,1	11,1	2,1	5,9	5,7	3,7	3,7
65% felett	72,9	66,7	73,4	52,9	57,1	70,4	69,0
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	74,5	74,9	76,6	62,9	66,5	74,4	73,7
Szórás	36,3	32,9	31,1	36,3	32,8	34,5	33,6
Relatív szórás	0,5	0,4	0,4	0,6	0,5	0,5	0,5
Súlyozott átlag (%)	71,7	81,9	81,1	57,4	64,4	76,6	77,7
Medián	100,0	100,0	94,5	80,0	75,0	90,0	90,0
Bázis	42,9	25,7	51,9	26,2	43,8	37,0	40,5

14. sz. melléklet: Várhatóan hány %-kal változnak folyó áras beruházási kiadásai az elozo évhez képest (elozo év = 100,0) 1996-ban, 1997-ben?

1996							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo.össz.
85% alatt	7,9	18,6	11,2	4,2	2,9	7,0	9,4
86 - 95% között	0,0	0,0	2,0	0,0	4,3	3,5	1,8
96 - 105% között	21,3	16,9	25,7	16,7	22,9	14,0	21,5
106 - 115% között	16,9	16,9	16,4	27,1	15,7	22,8	18,4
116 - 125% között	14,6	18,6	11,2	33,3	14,3	14,0	15,4
126% felett	39,3	28,8	33,6	18,8	40,0	38,6	33,4
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	132,4	125,7	122,6	122,8	137,5	132,1	127,6
Szórás	55,6	56,1	47,7	36,5	53,2	48,5	50,9
Relatív szórás	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4
Súlyozott átlag (%)	144,4	137,5	150,2	124,2	139,8	121,1	143,5
Medián	120,0	110,0	110,0	119,0	120,0	120,0	115,0
Bázis	79,5	84,3	84,0	73,8	87,5	78,1	81,6

1997							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo.össz.
85% alatt	8,8	3,5	6,9	7,5	4,4	10,7	6,9
86 - 95% között	3,3	1,8	2,8	0,0	1,5	5,4	2,5
96 - 105% között	20,9	24,6	22,9	13,2	22,1	23,2	22,9
106 - 115% között	17,6	17,5	18,8	26,4	19,1	19,6	19,1
116 - 125% között	20,9	26,3	18,8	22,6	19,1	17,9	20,0
126% felett	28,6	26,3	29,9	30,2	33,8	23,2	28,7
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	126,1	126,1	124,3	130,8	133,6	125,7	126,9
Szórás	55,8	40,8	46,5	64,5	59,3	72,1	55,2
Relatív szórás	0,4	0,3	0,4	0,5	0,4	0,6	0,4
Súlyozott átlag (%)	124,2	143,9	151,6	147,6	133,8	149,2	144,5
Medián	115,0	120,0	115,0	120,0	120,0	110,0	115,0
Bázis	81,3	81,4	79,6	81,5	85,0	76,7	80,4

15. sz. melléklet: Amennyiben beruházást tervez az elkövetkező egy évben, ennek célja

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Elhasználódott berendezések cseréje	68,8	70,0	69,6	75,4	70,0	75,3	70,4
Term./sz. növelése profil-széles. nélkül	27,7	37,1	34,8	24,6	23,8	38,4	30,8
Term./sz. növelése profil-szélesítéssel	28,6	21,4	30,9	21,5	18,8	20,5	25,3
Munkaero-megtakarítás	8,9	14,3	9,4	15,4	12,5	6,8	10,9
Új technológia bevezetése	25,9	22,9	23,8	23,1	23,8	23,3	23,6
Energia-megtakarítás	28,6	24,3	16,6	35,4	23,8	30,1	24,9
Környezetvédelem	18,8	14,3	8,3	24,6	16,3	24,7	15,7
A biztonság növelése	10,7	10,0	12,2	12,3	18,8	12,3	12,7
Egyebek	7,1	8,6	11,0	13,8	22,5	8,2	11,9
összesen	225,0	222,9	216,6	246,2	230,0	239,7	226,1
Bázis	88,4	88,6	88,4	92,3	92,5	90,4	89,1

16. sz. melléklet: A felsorolt célok kituzését mennyiben indokolják az Európai Unióhoz történő csatlakozáshoz kapcsolódó megfontolások?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Jelentosen	16,1	18,2	7,8	19,3	14,3	20,8	14,0
Csekély mértékben	28,0	27,3	33,3	38,6	32,9	28,3	31,8
Egyáltalán nem	55,9	54,5	58,8	42,1	52,9	50,9	54,2
összesen	25,9	22,9	23,8	23,1	23,8	23,3	23,6
Bázis	83,0	78,6	84,5	87,7	87,5	72,6	82,4

17. sz. melléklet: Melyek a beruházási terveiket leginkább korlátozó tényezők?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Elégtelen kereslet	18,8	20,0	18,8	18,5	22,5	23,3	19,4
A hitelhez jutás nehézségei	37,5	28,6	26,0	30,8	23,8	30,1	29,1
Az egyéb tokéhez jutás magas költségei	13,4	5,7	15,5	12,3	11,3	17,8	13,0
Magas beruházási hitelkamatok	47,3	41,4	37,0	46,2	45,0	43,8	42,5
A saját toke hiánya	49,1	67,1	42,5	56,9	55,0	50,7	51,5
Gyenge profitkilátások	22,3	21,4	26,5	21,5	33,8	31,5	26,6
Az eladásodás veszélye	29,5	40,0	22,1	26,2	41,3	27,4	30,1
Technikai tényezok	5,4	4,3	7,7	0,0	3,8	1,4	4,5
Egyebek	11,6	14,3	12,2	16,9	16,3	6,8	12,7
összesen	234,8	242,9	208,3	229,1	252,5	232,9	229,4
Bázis	92,9	95,7	86,2	87,7	97,5	90,4	90,8

18. sz. melléklet: Melyek az innovációk alkalmazásának fő akadályai az Önök cégénél?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Az új innov.-ra von. inform. hiánya	8,0	17,1	12,2	13,8	20,0	15,1	13,4
A hazai K+F hálózat gyengesége	17,0	11,4	10,5	18,5	15,0	20,5	14,7
A cég saját K+F kapacitásainak korlátai	33,9	34,3	28,7	35,4	31,3	35,6	32,8
A megtérülés kedvezőtlen esélyei	38,4	44,3	38,7	53,8	50,0	43,8	43,6
A cég innov. törekvéseinek gyengesége	13,4	10,0	13,8	16,9	11,3	17,8	14,0
Tokehiány	51,8	62,9	38,7	50,8	56,3	47,9	49,5
összesen	162,5	180,0	142,5	189,2	183,7	180,8	168,1
Bázis	75,9	80,0	66,9	83,1	77,5	74,0	74,6

19. sz. melléklet: Mely területeken vannak közvetlen (pl. nem külföldi cégek magyarországi leányvállalatai által közvetített) kapcsolataik külföldi cégekkel, intézményekkel?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
K+F	4,5	1,4	6,1	1,5	5,0	2,7	4,0
Export	35,7	27,1	29,8	15,4	31,3	31,5	29,9
Import	36,6	21,4	42,0	26,2	36,3	37,0	34,9
Bérmunka	18,8	12,9	13,8	12,3	15,0	16,4	14,9
Egyéb termelési együttműködés	9,8	5,7	13,8	12,3	13,8	5,5	10,7
Értékesítési együttműködés	9,8	7,1	13,3	4,6	11,3	8,2	10,0
Pénzügyi, marketing, stb. tanácsadás	7,1	5,7	11,0	1,5	7,5	0,0	6,5
Az Önök cégének külföldi tokebefektetése	0,0	0,0	2,8	0,0	2,5	2,7	1,7
összesen	122,3	81,4	132,6	73,8	122,5	104,1	112,7
Bázis	58,0	45,7	63,5	41,5	57,5	47,9	55,0

20. sz. melléklet: Amennyiben vannak ilyen kapcsolataik, ezek mennyiben kötődnek az EU-n belüli cégekhez?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Döntően	16,1	18,2	7,8	19,3	14,3	20,8	14,0
Jelentősen	28,0	27,3	33,3	38,6	32,9	28,3	31,8
Elhanyagolható mértékben	55,9	54,5	58,8	42,1	52,9	50,9	54,2
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bázis	83,0	78,6	84,5	87,7	87,5	72,6	82,4

21. sz. melléklet: Melyek az EU piaci felé irányuló export bővítésének legfontosabb korlátai?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Admin. Akadályok a magyar hat. részéről	8,9	7,1	5,0	1,5	8,8	4,1	5,9
Admin. akadályok az EU részéről	9,8	4,3	12,2	7,7	16,3	11,0	10,7
A versenyképes termékek/ szolg. magas költségei	17,9	27,1	17,7	18,5	20,0	24,7	20,2
A term./szolg. magas költsége	16,1	21,4	14,4	26,2	30,0	30,1	21,1
Minőségi problémák	7,1	11,4	7,2	3,1	12,5	12,3	8,7
Elégtelen kapacitások	9,8	4,3	8,3	6,2	8,8	8,2	7,7
Finanszírozási problémák	18,8	32,9	22,7	26,2	25,0	24,7	23,9
A piaci információk hiánya	25,0	21,4	15,5	23,1	27,5	15,1	21,2
összesen	113,4	130,0	102,8	112,3	148,7	130,1	119,4
Bázis	49,1	50,0	47,5	47,7	60,0	54,8	51,0

22. sz. melléklet: Véleménye szerint mely területeken van szükség a termelési szerkezet átalakítására az Önök vállalkozásánál az EU-hoz való csatlakozásra való felkészülés érdekében?

Az elkövetkező 1-2 évben	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Új, korszerűbb t./sz. bevezetése	14,6	17,3	20,0	9,6	18,0	21,8	17,5
A meglévő t./sz. korszerűsítése	51,2	50,0	41,5	63,5	60,7	54,5	51,2
Profilszűkítés	2,4	9,6	3,8	0,0	0,0	1,8	2,9
Csak kisebb módosításra van szükség	15,9	11,5	18,5	15,4	13,1	16,4	15,7
Nincs szükség módosításra	15,9	11,5	16,2	11,5	8,2	5,5	12,6
összesen	18,8	32,9	22,7	26,2	25,0	24,7	23,9
Bázis	73,2	74,3	71,8	80,0	76,3	75,3	74,4

Az elkövetkező 3-5 évben	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Új, korszerűbb t./sz. bevezetése	27,2	36,0	38,0	42,0	31,7	39,3	35,8
A meglévő t./sz. korszerűsítése	40,7	32,0	28,7	26,0	30,0	37,5	32,3
Profilszukítás	2,5	4,0	3,1	2,0	5,0	1,8	3,2
Csak kisebb módosításra van szükség	17,3	14,0	15,5	20,0	30,0	16,1	18,2
Nincs szükség módosításra	12,3	14,0	14,7	10,0	3,3	5,4	10,5
összesen	18,8	32,9	22,7	26,2	25,0	24,7	23,9
Bázis	72,3	71,4	71,3	76,9	75,0	76,7	73,4

23. sz. melléklet: Az Önök vállalkozásánál tettek vagy terveznek olyan lépéseket, amelyek az EU piaci követelményeinek való jobb megfelelést szolgálják?

Az EU közösségi szabványokhoz való igazodás érdekében							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Nincs rá szükség	24,7	28,6	30,8	19,0	24,6	15,6	25,4
Szükség van rá, de nincs módjuk megtenni	15,6	19,0	11,1	11,9	12,3	17,8	14,0
A változtatás elkerülhetetlen, de még nincs konkrét elképzelésük	22,1	36,2	18,8	33,3	24,6	24,4	23,2
Konkrét lépéseket terveznek	24,7	11,9	11,1	21,4	14,0	22,2	17,0
Már meg is tették a szükséges lépéseket	13,0	14,3	28,2	14,3	24,6	20,0	20,4
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bázis	68,8	60,0	64,6	64,6	71,3	61,6	65,7

Minőségbiztosítási rendszer érdekében							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Nincs rá szükség	41,1	9,3	21,3	6,7	3,3	10,6	13,5
Szükség van rá, de nincs módjuk megtenni	19,2	18,6	15,7	20,0	20,0	31,9	19,8
A változtatás elkerülhetetlen, de még nincs konkrét elképzelésük	17,9	20,9	13,4	17,8	25,0	10,6	17,4
Konkrét lépéseket terveznek	26,9	25,6	22,8	24,4	21,7	21,3	23,2
Már meg is tették a szükséges lépéseket	21,8	25,6	26,8	31,1	30,0	25,5	26,1
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bázis	69,6	61,4	70,2	69,2	75,0	64,4	69,2

24. sz. melléklet: Az Önök vállalkozásánál tettek vagy terveznek olyan lépéseket, amelyek az EU piaci követelményeinek való jobb megfelelést szolgálják?

A muszaki fejlesztés érdekében							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Nincs rá szükség	17,1	9,3	19,7	8,9	5,2	5,8	13,3
Szükség van rá, de nincs módjuk megtenni	31,6	34,9	14,5	31,1	24,1	25,0	24,9
A változtatás elkerülhetetlen, de még nincs konkrét elképzelésük	15,8	14,0	15,4	17,8	20,7	19,2	16,5
Konkrét lépéseket terveznek	22,4	23,3	27,4	24,4	34,5	34,6	26,9
Már meg is tették a szükséges lépéseket	13,2	18,6	23,1	17,8	15,5	15,4	18,3
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bázis	67,9	61,4	64,6	69,2	72,5	71,2	67,7

Marketing fejlesztése érdekében							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Nincs rá szükség	18,1	7,0	21,7	13,6	10,7	8,2	15,5
Szükség van rá, de nincs módjuk megtenni	15,3	16,3	14,0	13,6	14,3	14,3	15,0
A változtatás elkerülhetetlen, de még nincs konkrét elképzelésük	29,2	32,6	23,3	40,9	28,6	44,9	30,7
Konkrét lépéseket terveznek	27,8	44,2	26,4	29,5	33,9	20,4	29,0
Már meg is tették a szükséges lépéseket	9,7	0,0	14,7	2,3	12,5	12,2	9,8
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bázis	64,3	61,4	71,3	67,7	70,0	67,1	68,1

25. sz. melléklet: Milyen lépéseket irányoznak elő a közeljövőben versenyképességük, korszerűségük szinten tartása, javítása érdekében?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Saját kutatás	9,8	2,9	13,3	9,2	8,8	13,7	10,5
Licence, know-how, stb. vásárlás	11,6	4,3	9,4	7,7	6,3	5,5	8,2
Nagyobb beruházás	24,1	22,9	25,4	29,2	31,3	24,7	26,3
Intenzív piackutatás	36,6	42,9	43,1	36,9	42,5	45,2	41,3
Az értékesítési hálózat fejlesztése	50,0	50,0	43,1	47,7	45,0	39,7	45,7
Eroteljes reklám, PR-tevékenység	23,2	42,9	30,9	27,7	23,8	13,7	27,4
Az értékesítési feltételek javítása	36,6	42,9	39,8	40,0	52,5	45,2	41,6
Az eladás utáni szolgáltatások javítása	13,4	15,7	18,2	20,0	11,3	8,2	15,2
összesen	205,4	224,3	223,2	218,5	221,3	195,9	216,2
Bázis	86,6	90,0	91,2	84,6	93,8	86,3	89,3

26. sz. melléklet: Milyennek ítéli meg a cég tokeellátottságát?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Súlyos tokehiánnyal küzd	22,7	22,9	19,3	24,2	30,4	26,8	23,9
Kis tokebevonással hatékonyabb lehetne	44,5	52,9	47,7	48,4	43,0	46,5	46,7
Megfelelo	31,8	24,3	31,8	25,8	26,6	26,8	28,7
Túltokésított	0,9	0,0	1,1	1,6	0,0	0,0	0,7
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bázis	98,2	100,0	97,2	95,4	98,8	97,3	97,8

27. sz. melléklet: Ha cége tokehiányos, mit tesz ennek mérséklése érdekében?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Beruházási hitelt vesz fel	16,1	10,0	8,8	18,5	12,5	11,0	12,2
Forgóeszközhitelt vesz fel	16,1	27,1	16,6	32,3	37,5	26,0	23,2
Más váll-tól ker. hitelt vesz igénybe	7,1	4,3	10,5	4,6	11,3	9,6	8,5
Exportfinanszírozó hitelt vesz fel	4,5	4,3	3,9	3,1	10,0	5,5	5,0
Lízingel	13,4	10,0	8,3	6,2	5,0	9,6	8,7
Termelését visszafogja	1,8	5,7	3,3	4,6	5,0	6,8	4,0
Fejlesztéseket hagy el	20,5	20,0	17,7	9,2	20,0	16,4	18,2
Nagy pénzügyi kockázatokat vállal	6,3	11,4	7,7	9,2	7,5	8,2	8,2
Vagyontárgyakat értékesít	9,8	20,0	7,7	13,8	13,8	15,1	12,0
Kötvényt vagy részvényt bocsát ki	1,8	1,4	1,1	3,1	2,5	4,1	2,0
Egyéb	6,3	4,3	11,6	7,7	5,0	11,0	8,5
összesen	103,6	118,6	97,2	112,3	130,0	123,3	110,7
Bázis	61,6	74,3	68,5	72,3	78,8	78,1	71,1

28. sz. melléklet: Tokeszerzési törekvéseikben milyen szerepet szánnak az EU-tól, illetve ennek országaiból származó forrásoknak?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Döntő szerepet	8,9	8,0	13,6	7,4	4,8	5,9	9,0
Jelentős szerepet	22,8	24,0	17,	11,1	27,4	27,4	20,8
Elhanyagolható szerepet	68,4	68,0	68,9	81,5	67,7	67,7	70,1
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bázis	70,5	71,4	72,9	83,1	77,5	69,9	73,9

29. sz. melléklet: Az Önök vállalkozása nyereségesen vagy veszteségesen gazdálkodott 1995-ben?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Nyereségesen	80,7	78,3	71,3	72,6	71,3	66,7	73,4
Nullszaldósan	2,8	2,9	6,2	3,2	13,8	8,3	6,1
Veszteségesen	16,5	18,8	22,5	24,2	15,0	25,0	20,5
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bázis	97,3	98,6	98,3	95,4	100,0	98,6	98,0

30. sz. melléklet: Hogyan alakul az Önök vállalkozásának jövedelmezősége az előző évhez képest várhatóan 1996-ban?

1996							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Javul	36,0	43,5	51,4	39,7	34,2	36,6	41,6
Nem változik	39,6	33,3	29,1	32,8	35,4	40,8	34,8
Romlik	24,3	23,2	19,6	27,6	30,4	22,5	23,8
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Egyenleg	11,7	20,3	31,8	12,1	3,8	14,1	18,0
Bázis	99,1	98,6	98,9	89,2	98,8	97,3	97,7

1997							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Javul	42,6	36,2	56,6	40,3	36,7	31,0	43,5
Nem változik	39,8	46,4	33,5	46,8	43,0	52,1	41,8
Romlik	17,6	17,4	9,8	12,9	20,3	16,9	14,7
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Egyenleg	25,0	18,8	46,8	27,4	16,5	14,1	28,8
Bázis	96,4	98,6	95,6	95,4	98,8	97,3	96,8

31. sz. melléklet: A pénzügyi tevékenység eredménye várhatóan hogyan befolyásolja az Önök vállalkozásának jövedelmezőségi pozícióját?

1996							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Javítja	30,6	38,8	42,6	28,8	34,2	31,9	35,4
Nem befolyásolja	27,8	25,4	32,5	32,2	21,5	26,1	28,4
Rontja	41,7	35,8	24,9	39,0	44,3	42,0	36,2
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Egyenleg	-11,1	3,0	17,8	-10,2	-10,1	-10,1	-0,7
Bázis	96,4	95,7	93,4	90,8	98,8	94,5	94,8

1997							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Javítja	27,1	32,8	39,4	28,8	34,6	29,9	33,1
Nem befolyásolja	34,6	31,3	38,8	33,9	23,1	25,4	32,6
Rontja	38,3	35,8	21,8	37,3	42,3	44,8	34,3
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Egyenleg	-11,2	-3,0	17,6	-8,5	-7,7	-14,9	-1,3
Bázis	95,5	95,7	91,2	90,8	97,5	91,8	93,5

32. sz. melléklet: Várhatóan melyik értékesítési reláció lesz jövedelmezőbb?

1996							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
A belföldi értékesítés	70,4	58,6	69,5	75,5	56,1	60,3	66,3
Az export	18,4	29,3	17,9	20,4	27,3	23,8	21,7
Egyformán	11,2	12,1	12,6	4,1	16,7	15,9	12,0
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bázis	87,5	82,9	83,4	75,4	82,5	86,3	83,9

1997							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
A belföldi értékesítés	66,0	50,9	67,6	68,0	48,4	57,8	62,0
Az export	21,3	34,5	18,9	22,0	26,6	20,3	22,6
Egyformán	12,8	14,5	13,5	10,0	25,0	21,9	15,4
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bázis	83,9	78,6	81,8	76,9	80,0	87,7	82,3

33. sz. melléklet: Időlegesen szabad pénzeszközeiket mibe fektetik?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Bankbetét	53,6	65,7	55,2	60,0	52,5	53,4	55,9
Banki értékpapír	12,5	10,0	12,7	7,7	11,3	11,0	11,4
Kincstárjegy	2,7	2,9	9,9	3,1	5,0	2,7	5,2
Diszkont kincstárjegy	12,5	11,4	14,9	7,7	12,5	8,2	11,7
Államkötvény	11,6	8,6	12,7	6,2	10,0	5,5	10,0
Vállalati kötvény	0,9	0,0	1,1	0,0	0,0	1,4	0,7
Részcvény	0,9	1,4	3,3	3,1	2,5	4,1	2,5
Más vállalkozásnak kereskedelmi hitel	11,6	14,3	13,8	20,0	13,8	16,4	14,7
Más vállalkozás üzletrészeinek vásárlása	8,0	4,3	8,3	6,2	2,5	6,8	6,5
összesen	114,3	118,6	132,0	113,8	110,0	109,6	118,6
Bázis	69,6	70,0	75,1	72,3	66,3	68,5	70,6

34. sz. melléklet: Milyen volt a vállalkozás likviditási helyzete 1996- eddig eltelt részében?

	Észak- Dtúl	Dél- Dtúl	Köz- ponti	Észak- Mo.	Dél- Alföld	Kelet- Alföld	Mo. össz.
Az egész időszakban kedvező	38,7	29,0	41,9	45,3	33,8	31,5	37,5
Néhány napos fizetési zavarok	52,3	56,5	44,7	37,5	50,0	60,3	49,5
Súlyos nehézségek	9,0	14,5	13,4	15,6	15,0	8,2	12,7
Csodeljárás folyik	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Felszámolás folyik	0,0	0,0	0,0	1,6	1,3	0,0	0,3
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bázis	99,1	98,6	98,9	98,5	100,0	100,0	99,0

35. sz. melléklet: A likviditási helyzet várhatóan hogyan változik 1996 végére?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Jelentosen javul	4,5	5,9	5,0	3,1	8,8	6,8	5,6
Kissé javul	28,8	32,4	29,1	25,0	22,5	35,6	28,4
Nem változik	47,7	42,6	53,6	53,1	46,3	42,5	49,0
Kissé romlik	18,0	16,2	7,8	17,2	18,8	15,1	14,4
Eroteljesen romlik, de csodeljárás valószínűtlen	0,9	2,9	3,4	1,6	3,8	0,0	2,4
Csodeljárás valószínű vagy biztos	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,2
Felszámolás valószínű vagy biztos	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,2
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bázis	99,1	97,1	98,9	98,5	100,0	100,0	99,0

36. sz. melléklet: Az 1996 közepére várt likviditási-változás véleménye szerint mely okokra vezethető vissza?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Forgalmuk nagy változása	22,3	25,7	23,2	24,6	23,8	21,9	23,2
Kintlévőségeik állományának változása	25,9	18,6	23,2	20,0	26,2	28,8	24,2
Hitelhelyzetük változása	13,4	20,0	12,7	12,3	20,0	17,8	15,1
Jövedelmezőségük változása	27,7	30,0	24,3	18,5	20,0	34,20	25,8
Az adók és járulékok változása	6,3	7,1	3,3	9,2	12,5	8,2	6,7
A készletállomány változása	17,9	15,7	14,4	16,9	21,3	17,8	16,9
összesen	113,4	117,1	101,1	101,5	123,7	128,8	111,9
Bázis	69,6	70,0	60,8	64,6	76,3	75,3	67,6

37. sz. melléklet: Milyen középtávú stratégiával készül az Önök vállalkozása az elkövetkező évekre?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Expandál	40,9	37,1	39,1	32,3	27,8	28,8	35,8
Stabilizál	35,5	35,7	37,4	37,1	41,8	47,9	38,2
Stagnál	17,3	21,4	15,5	22,6	19,0	15,1	17,6
Visszafejleszt	2,7	4,3	5,2	3,2	5,1	6,8	4,8
Felszámol	0,0	1,4	0,0	0,0	1,3	0,0	0,3
Nincs stratégiája	3,6	0,0	2,9	4,8	5,1	1,4	3,3
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bázis	98,2	100,0	96,1	95,4	98,8	100,0	97,7

38. sz. melléklet: Melyek a vállalat, illetve vezetőinek a gazdálkodás anyagi feltételeire vonatkozó törekvései?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
A költségek csökkentése	65,2	62,9	61,9	64,6	77,5	74,0	66,9
A nyereség növelése	48,2	44,3	51,9	44,6	48,8	39,7	47,3
A veszteség csökkentése	14,3	11,4	13,8	18,5	7,5	12,3	13,4
Az árbevétel növelése	56,3	52,9	58,6	44,6	55,0	54,3	54,3
A vállalati vagyon növelése	21,4	21,4	20,4	16,9	20,0	23,3	20,2
A munkavállalók, munkaadók jövőjének növelése	36,6	44,3	26,0	46,2	32,5	39,7	34,6
A fizetendő adó minimalizálása	8,9	12,9	11,0	6,2	7,5	6,8	9,2
A likvid toke növelése	21,4	22,9	25,4	27,7	16,3	21,9	22,7
A vállalati adósságállomány csökkentése	16,1	18,6	13,8	20,0	26,2	20,5	18,7
összesen	288,4	291,4	282,9	289,2	291,2	293,2	287,5
Bázis	98,2	100,0	97,2	98,5	98,8	100	98,2

39. sz. melléklet: Melyek a vállalat, illetve vezetőinek fő piaci törekvései?

A belföldi piacon							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Új piacok szerzése	52,4	47,1	65,5	54,2	46,8	47,8	55,0
A meglévő piacok megtartása	4,8	50,0	34,5	44,1	51,9	50,7	43,6
Visszavonulás	2,9	2,9	0,0	1,7	1,3	1,5	1,4
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bázis	93,8	97,1	94,5	90,8	96,3	91,8	94,0

Az EU piacain							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Új piacok szerzése	70,8	73,3	76,5	65,2	59,5	70,6	70,8
A meglévő piacok megtartása	25,0	26,7	23,5	30,4	40,5	29,4	28,1
Visszavonulás	4,2	0,0	0,0	4,3	0,0	0,0	1,2
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bázis	42,9	42,9	44,8	35,4	46,3	46,6	43,5

A keleti piacokon							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Új piacok szerzése	76,2	80,0	78,7	90,5	80,0	82,1	78,9
A meglévő piacok megtartása	16,7	16,7	20,0	4,8	16,0	14,3	17,2
Visszavonulás	7,1	3,3	1,3	4,8	4,0	3,6	4,0
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bázis	37,5	42,9	41,4	32,3	31,3	38,4	38,0

A világ egyéb piacain							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Új piacok szerzése	77,8	83,3	84,0	88,9	70,0	56,0	77,6
A meglévő piacok megtartása	14,8	5,6	14,0	5,6	20,0	44,0	17,6
Visszavonulás	7,4	11,1	2,0	5,6	10,0	0,0	5,0
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bázis	24,1	25,7	27,6	27,7	25,0	34,2	26,9

40. sz. melléklet: Melyek a vállalat, illetve vezetőinek vezetésszervezési törekvései?

	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Jól képzett szakemberek megsz./megtartás	41,1	35,7	40,9	43,1	40,0	42,5	40,6
A cégen belüli konfliktusok minimalizálása	8,0	12,9	4,4	6,2	11,3	13,7	8,2
Jó üzleti kapcsolatok kiépítése	43,8	31,4	49,7	36,9	45,0	39,7	43,0
Jó informális kapcsolatok kiépítése	5,4	8,6	5,0	6,2	6,3	9,6	6,5
Jó hírnév, jó sajtó, elismert goodwill	16,1	17,1	17,7	13,8	12,5	12,3	15,2
Nemzetközi elismerés kivívása	0,0	5,7	5,0	1,5	1,3	2,7	2,8
Környezetvédelmi szempontok érvényesítése	7,1	4,3	1,7	6,2	2,5	6,8	4,5
A piackutatás, a marketing fejlesztése	20,5	27,1	21,5	16,9	17,5	13,7	19,7
Új termék, technológiák meghonosítása	18,8	7,1	14,4	13,8	5,0	8,2	12,2
A meglévő term./sz. minőségének javítása	29,5	41,4	31,5	41,5	47,5	47,9	37,8
összesen	190,2	191,4	191,7	186,2	188,8	197,3	190,6
Bázis	97,3	98,6	98,9	96,9	97,5	100,0	98,0

41. sz. melléklet: Megítélése szerint milyen gazdaságpolitikai lépések megtétele segítené leginkább vállalatuk modernizálását, az EU integrációval kapcsolatos feladataik megoldását?

Vállalatunk modernizálása							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Az adminisztratív kötelez. csökkenése	22,3	20,0	24,3	20,0	16,3	8,2	19,6
Olcsó, megbízható inform. források	13,4	14,3	12,2	10,8	15,0	12,3	13,4
Állami fejlesztési támogatások	36,6	40,0	24,9	49,2	40,0	46,6	36,3
A forint leértékelése	3,6	0,0	2,2	4,6	3,8	8,2	3,5
Az adók csökkentése	36,6	31,4	44,2	29,2	32,5	24,7	35,3
A TB-járulék csökkentése	43,8	38,6	34,8	47,7	40,0	38,4	39,3
A vámok növelése	3,6	1,4	1,7	0,0	2,5	2,7	2,0
A gazdasági bunözés elleni törvények meghozatala és érvényesítése	9,8	14,3	12,7	7,7	15,0	15,1	12,2
Egyéb	7,1	7,1	12,2	6,2	6,3	4,1	7,9
Érdemben semmilyen	0,9	1,4	2,2	3,1	0,0	0,0	1,3
összesen	177,7	168,6	171,3	178,5	171,2	160,3	170,7
Bázis	95,5	92,9	96,1	95,4	91,3	90,4	94,0

Az EU integrációval kapcsolatos feladataik megoldása							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Az adminisztratív kötelez. csökkenése	8,9	14,3	16,6	6,2	11,3	6,8	11,7
Olcsó, megbízható inform. források	17,9	20,0	17,1	12,3	20,0	13,7	17,4
Állami fejlesztési támogatások	13,4	12,9	11,0	16,9	11,3	16,4	12,9
A forint leértékelése	5,4	4,3	3,3	4,6	5,0	5,5	4,5
Az adók csökkentése	7,1	5,7	9,4	10,8	10,0	5,5	8,2
A TB-járulék csökkentése	5,4	10,0	8,3	9,2	5,0	6,8	7,5
A vámok növelése	0,0	1,4	1,7	0,0	0,0	1,4	0,8
A gazdasági bunözések elleni törvények meghozatala és érvényesítése	4,5	4,3	6,6	3,1	10,0	2,7	5,4
Egyéb	2,7	4,3	5,5	3,1	2,5	2,7	3,7
Érdemben semmilyen	7,1	7,1	7,7	7,7	3,8	6,8	6,9
összesen	72,3	84,3	87,3	3,8	78,8	68,5	78,9
Bázis	47,3	50,0	57,5	43,1	47,5	41,1	49,7

42. sz. melléklet: Várhatóan hogyan változik 1996-ban az előző évhez képest a belföldi rövidlejáratú forint-hitelek állománya, a belföldi beruházási forint-hitelek állománya, a belföldről felvett devizahitelek állománya, a külföldről felvett devizahitelek állománya?

Belföldi rövidlejáratú forint-hitelek állománya							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Csökken	18,8	19,0	8,4	25,0	26,0	12,1	16,5
Nem változik	27,7	25,4	22,8	19,6	32,5	25,8	25,3
No	19,8	19,0	18,0	25,0	22,1	33,3	21,8
Nem vesznek fel hitelt	33,7	36,5	50,9	30,4	19,5	28,8	36,4
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Egyenleg	-1,5	0,0	-19,5	0,0	4,8	-29,8	-8,4
Bázis	90,2	90,0	92,3	86,2	96,3	90,4	91,3

Belföldi beruházási forint-hitelek állománya							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Csökken	17,6	21,1	7,9	23,1	21,5	21,4	16,4
Nem változik	10,6	8,8	10,6	13,5	16,9	5,4	10,8
No	15,3	12,3	10,6	21,2	21,5	23,2	15,4
Nem vesznek fel hitelt	56,5	57,9	70,9	42,3	40,0	50,0	57,4
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Egyenleg	5,4	20,8	-9,1	3,3	0,0	-3,6	2,4
Bázis	75,9	81,4	83,4	80,0	81,3	76,7	80,4

Belföldről felvett deviza-hitelek állománya							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Csökken	9,6	14,0	2,7	4,9	9,6	0,0	6,2
Nem változik	9,6	4,0	9,5	12,2	15,4	13,3	10,2
No	8,2	12,0	9,5	9,8	15,4	20,0	11,2
Nem vesznek fel hitelt	72,6	70,0	78,2	73,2	59,6	66,7	72,4
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Egyenleg	5,0	6,7	-31,3	-18,2	-14,3	-60,0	-18,1
Bázis	65,2	71,4	81,2	63,1	65,0	61,6	70,4

Külföldrol felvett devizahitelek állománya							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Csökken	5,8	2,2	3,9	2,4	0,0	6,8	4,1
Nem változik	7,2	4,3	7,9	12,2	9,1	4,5	7,3
No	2,9	0,0	8,6	0,0	6,8	2,3	4,9
Nem vesznek fel hitelt	84,1	93,5	79,6	85,4	84,1	86,4	83,7
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Egyenleg	18,2	33,3	-22,6	16,7	-42,9	33,3	-4,5
Bázis	61,6	65,7	84,0	63,1	55,0	60,3	68,6

43. sz. melléklet: Várhatóan hogyan változik 1997-ben az elozo évihez képest a belföldi rövidlejáratú forint-hitelek állománya, a belföldi beruházási forint-hitelek állománya, a belföldrol felvett devizahitelek állománya, a külföldrol felvett devizahitelek állománya?

Belföldi rövidlejáratú forint-hitelek állománya							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Csökken	19,4	20,6	7,9	13,8	19,7	12,3	15,2
Nem változik	36,7	20,6	30,5	43,1	44,7	38,5	34,4
No	12,2	28,6	11,6	6,9	14,5	13,8	13,9
Nem vesznek fel hitelt	31,6	30,2	50,0	36,2	21,1	35,4	36,5
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Egyenleg	10,4	-11,4	-7,3	10,8	6,7	-2,4	2,0
Bázis	87,5	90,0	90,6	89,2	95,0	89,0	90,3

Belföldi beruházási forint-hitelek állománya							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Csökken	14,3	14,5	8,7	25,9	21,5	21,4	15,4
Nem változik	19,0	12,7	11,3	14,8	26,2	16,1	15,4
No	15,5	16,4	13,3	20,4	16,9	14,3	15,7
Nem vesznek fel hitelt	51,2	56,4	66,7	38,9	35,4	48,2	53,4
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Egyenleg	-2,4	-4,2	-14,0	9,1	7,1	13,8	-0,4
Bázis	75,0	78,6	82,9	83,1	81,3	76,7	80,1

Belföldről felvett deviza-hitelek állománya							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Csökken	5,8	12,0	4,1	4,7	10,2	4,4	6,0
Nem változik	15,9	6,0	15,2	23,3	28,6	24,4	17,4
No	7,2	12,0	2,8	2,3	10,2	2,2	5,3
Nem vesznek fel hitelt	71,0	70,0	77,9	69,8	51,0	68,9	71,3
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Egyenleg	-5,0	0,0	6,3	7,7	0,0	7,1	2,5
Bázis	61,6	71,4	80,1	66,2	61,3	61,6	69,2

Külföldről felvett devizahitelek állománya							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Csökken	6,3	4,3	8,0	2,4	2,4	6,8	6,0
Nem változik	9,4	2,2	7,3	12,2	19,0	4,5	8,5
No	1,6	6,5	6,0	0,0	2,4	0,0	3,5
Nem vesznek fel hitelt	82,8	87,0	78,7	85,4	76,2	88,6	82,0
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Egyenleg	27,3	-16,7	9,4	16,7	0,0	60,0	13,9
Bázis	57,1	65,7	82,9	63,1	52,5	60,3	67,1

44. sz. melléklet: Véleménye szerint várhatóan mekkora lesz az 1 hónapos lejáratú forgóeszköz-hitel átlagos éves (kamat és egyéb) költsége?

1996							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
16% alatt	0,0	0,0	3,2	2,4	0,0	1,9	1,4
16 - 20 % között	0,0	0,0	3,2	4,8	0,0	0,0	1,4
20 - 25% között	9,1	14,3	11,2	7,1	2,9	3,8	8,2
25 - 30% között	59,7	44,9	42,4	42,9	60,9	41,5	49,4
30 - 35% között	26,0	32,7	26,4	33,3	18,8	41,5	28,2
35 - 40% között	5,2	8,2	12,0	4,8	14,5	7,5	9,2
40% felett	0,0	0,0	1,6	4,8	2,9	3,8	2,1
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	29,7	30,2	30,1	31,4	32,6	32,0	30,8
Szórás	3,4	4,2	8,9	12,2	11,7	10,3	8,9
Relatív szórás	0,1	0,1	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3
Súlyozott átlag (%)	28,4	28,7	27,2	30,6	29,3	30,8	28,1
Medián	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0	31,0	30,0
Bázis	68,8	70,0	69,1	64,6	86,3	72,6	71,1

1997							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
16% alatt	0,0	0,0	2,4	2,3	0,0	1,9	1,2
16 - 20 % között	2,6	6,3	4,0	2,3	1,5	1,9	3,1
20 - 25% között	25,0	27,1	27,4	29,5	18,2	17,0	24,7
25 - 30% között	61,8	37,5	41,9	54,5	54,5	56,6	50,1
30 - 35% között	6,6	25,0	11,3	0,0	15,2	17,0	12,4
35 - 40% között	2,6	4,2	5,6	6,8	6,1	1,9	4,5
40% felett	1,3	0,0	7,3	4,5	4,5	3,8	4,0
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Átlag (%)	27,8	28,0	29,0	29,1	30,6	30,0	29,0
Szórás	3,8	4,4	10,0	12,3	12,1	11,1	9,5
Relatív szórás	0,1	0,2	0,3	0,4	0,4	0,4	0,3
Súlyozott átlag (%)	26,7	26,0	27,0	29,3	26,9	28,1	27,1
Medián	27,5	28,0	27,5	27,0	28,0	29,0	28,0
Bázis	67,9	68,6	68,5	67,7	82,5	72,6	70,4

45. sz. melléklet: Megítélése szerint hogyan változik az Önök vállalkozásának helyzete az előző évhez képest?

1996							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Jelentosen javul	6,3	5,8	11,3	8,1	6,3	4,3	7,5
Kissé javul	35,1	42,0	46,3	38,7	38,8	41,4	40,9
Nem változik	35,1	27,5	25,4	24,2	28,8	31,4	28,9
Kissé romlik	20,7	23,2	13,6	25,8	20,0	12,9	18,3
Jelentosen romlik	2,7	1,4	3,4	3,2	6,3	10,0	4,4
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Egyenleg	10,8	13,8	24,3	11,3	9,4	8,6	14,4
Bázis	99,1	98,6	97,8	95,4	100,0	95,9	97,8

1997							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Jelentosen javul	5,5	7,2	7,5	0,0	5,1	4,3	5,5
Kissé javul	57,8	34,8	51,1	47,6	38,5	39,1	46,4
Nem változik	21,1	31,9	28,2	33,3	34,6	40,6	30,3
Kissé romlik	14,7	23,2	12,6	12,7	17,9	14,5	15,6
Jelentosen romlik	0,9	2,9	0,6	6,3	3,8	1,4	2,2
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Egyenleg	26,1	10,1	26,1	11,1	11,5	15,2	18,7
Bázis	97,3	98,6	96,1	96,9	97,5	94,5	96,7

46. sz. melléklet: Megítélése szerint hogyan változik a magyar gazdaság egészének helyzete az előző évhez képest?

1996							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Jelentosen javul	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,2
Kissé javul	27,1	17,9	30,7	27,9	27,5	21,7	26,1
Nem változik	41,1	35,8	29,1	37,7	35,0	37,7	35,2
Kissé romlik	23,4	35,8	29,6	24,6	31,3	33,3	29,7
Jelentosen romlik	8,4	10,4	10,1	9,8	6,3	7,2	8,8
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Egyenleg	-6,5	-19,4	-8,9	-8,2	-8,1	-13,0	-10,4
Bázis	95,5	95,7	98,9	93,8	100,0	94,5	96,8

1997							
	Észak-Dtúl	Dél-Dtúl	Köz-ponti	Észak-Mo.	Dél-Alföld	Kelet-Alföld	Mo. össz.
Jelentosen javul	3,8	1,5	4,5	1,7	2,6	2,9	3,2
Kissé javul	48,6	38,8	41,8	36,7	43,6	36,2	41,9
Nem változik	23,8	32,8	27,1	31,7	30,8	31,9	28,7
Kissé romlik	17,1	22,4	20,9	21,7	19,2	23,2	20,5
Jelentosen romlik	6,7	4,5	5,6	8,3	3,8	5,8	5,8
összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Egyenleg	12,9	5,2	9,3	0,8	10,9	3,6	8,1
Bázis	93,8	95,7	97,8	92,3	97,5	94,5	95,5

47. sz. melléklet: Röviden a mintáról

A megcélzott alapsokaság a 20 fő felett foglalkoztató, működő, jogi személyiségű vállalkozások csoportja volt. Ebből a kiinduló sokaságból választottunk ki végül - a nemzetgazdasági ágak szerinti rétegzés mellett - egy kb. hétezeres elemszámú véletlen mintát.

1996. szeptemberében megszervezett, postai úton végzett megkérdezés folyamán a kitűzött határidőre **612 db értékelhető kérdőív érkezett vissza. A felmérésben résztvevő cégek - a foglalkoztatott létszám alapján - a gazdálkodói szféra több mint 14 %-át fedik le**, ami igen kedvező alapjául szolgált vizsgálatainknak. E minta többé-kevésbé megfelelő módon reprezentálja a hazai gazdálkodói szférát.

A közölt táblázatok tanúsága szerint **a minta ágazati és területi megoszlása elég jól közelíti a nemzetgazdaság szerkezetét**. Különösen igaz mindez, ha a gazdálkodó szervezetek száma szerinti megoszlásokat vizsgáljuk. A foglalkoztatott létszámot tekintve a szállítás, raktározás, posta és távközlés jelentősen, míg a valamint a villamos energia-, gáz-, hő- és vízellátás némileg bizonyult túlréprezentáltnak. Ezzel szemben a mező- és erdőgazdálkodás, az építőipar, a kereskedelem, illetve a szolgáltatások többé-kevésbé alulreprezentáltak. Végül a bányászat és a feldolgozóipar reprezentánsai valós gazdasági súlyuknak nagyjából megfelelő mértékben kerültek az általunk vizsgált mintába.

A válaszadók illetve a nemzetgazdaság ágazati megoszlása (%)

Nemzetgazdasági ág	A szervezetek száma alapján		A foglalkoztatott létszám alapján	
	Nemzet-gazd.*	Minta	Nemzet-gazd.*	Minta
Mező- és erdőgazdálkodás	13,8	11,1	9,6	3,2
Bányászat	0,6	2,4	1,0	1,3
Feldolgozóipar	36,0	31,9	39,8	34,2
Villamos energia-, gáz-, hő- és vízellátás	1,5	6,1	5,3	10,5
Építőipar	12,6	5,6	5,4	1,9
Kereskedelem, szálláshely szolgáltatás**	19,6	16,4	15,2	7,5
Szállítás, raktározás, posta és távközlés	4,1	7,5	14,0	38,4
Üzleti szolgáltatások***	8,6	11,2	5,4	1,7
Közfoglalkoztatások****	3,2	3,9	4,3	0,6
Azonosítatlan	-	3,9	-	0,7
Összesen*****	100,0	100,0	100,0	100,0

*: Forrás: KSH Statisztikai havi közlemények 1996/7. szám

**: Kereskedelem, közúti jármű, közszükségleti cikk javítása, karbantartása, szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás

***: Ingatlanügyletek, bérbeadás, gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás

****: Egyéb közösségi, társadalmi és személyi szolgáltatás

*****: A pénzügyi tevékenység és kiegészítő szolgáltatásai, a közigazgatás, kötelező társadalombiztosítás, az oktatás, valamint az egészségügyi és szociális ellátás nélkül

A beérkezett válaszok valamint az 1994. évi GDP, a népesség és a foglalkoztatottak régiónkénti eloszlása

Térség	Válaszoló cégek	GDP	Népesség	Foglalkoztatottak
	megoszlása százalékban			
Észak-Dunántúl	19.3	16.5	17.7	15.1
Dél-Dunántúl	12.0	11.0	12.7	13.1
Központi	31.2	41.7	28.6	35.0
Északi	11.2	8.7	12.6	11.6
Kelet-Alföld	12.6	11.0	15.0	12.7
Dél-Alföld	13.8	11.1	13.4	12.5
Nemzetgazdaság	100.0	100.0	100.0	100.0

Az 1994. évi GDP termelés térbeni eloszlásához képest a mintában a Központi Körzet alulreprezentált, a többi régió pedig túltreprezentált. A minta régiók szerinti megoszlása inkább a népesség térbeni eloszlásához közelít, de lényegében megbízhatóan fejezi ki a foglalkoztatottak területi elhelyezkedését.

Összefoglalás

A vállalati megítélések bizonytalanságait is figyelembe véve a GKI Rt. felméréseiben megjelenő **vállalati várákozások területileg szignifikáns eltéréseket mutatnak**. Az eltérések nagysága, mértéke ugyan vitatható, de kellő megalapozottsággal állíthatjuk egyfelől, hogy **a makrogazdaságban**

kimtuatható gyenge növekedési teljesítmény szinte kizárólagosan a fejlett térségekben jött létre, a fejletlenebb régiókban a termelés visszaesése még napjainkban is a meghatározó tendencia, másfelől az eltérő növekedési feltételek jellegzetesen különböző gazdálkodási magatartást, üzleti filozófiát tükröz, amelynek központi vezérelve a túlélés, akár a meglevő vállalati vagyont értelmetlen elherdálása árán is.

A vállalatok piaci törekvései

A vállalatok piaci törekvéseivel kapcsolatban feltett kérdések négy piacra irányultak: belföld, EU, keleti piacok, a világ egyéb piacai. Három piaci alapstratégiát különböztettünk meg: új piacok szerzése, a meglevő piacok megtartása és a piacról való visszavonulás. A felmérés a következő tanulságok levonására adott alkalmat:

- legtöbb cég mind az EU-, mind a keleti és más külföldi piacokon **új piacok megszerzését tekinti a legfontosabb piaci stratégiának**. Az EU piacokon a válaszoló cégek 70,8 %-a új piacok megszerzésére törekszik, míg a cégek 28,1 %-a piacok megtartását tekinti legfontosabb piaci céljának,
- a belföldi piaci verseny erősödését jelzi, hogy itt a meglevő piacok megtartása is fontos piaci stratégiai cél, a válaszolók 43,6 %-ának ez a legfontosabb piaci célja.
- az óriási keleti piacvesztés és egyben a keleti piacok továbbra is fontos jelentősége a magyar vállalkozások számára fejeződik ki abban, hogy új piacok szerzése a keleti piacokon elsősorban az iparban és élelmiszeriparban több cég piaci törekvései között játszik főszerepet, mint a nyugati piacokra való betörés.
- a külföldi tulajdonú vállalatok felsorolt piaci stratégiái között sokkal fontosabb az új piacok megszerzése belföldön, mint a magyar vállalatok számára, ami érthető, hiszen létrejöttük fő motívuma a piacszerzés volt. Figyelemre méltó az is, hogy a kisvállalkozások igen nagy aránya - a válaszolók 90 %-a - törekszik arra, hogy új piacot szerezzen Keleten.
- az élelmiszeriparban majdnem egyenértékű stratégia a piacok megszerzése és a meglevő piacok megtartása belföldön is és az EU-ban is, míg Keleten és más piacokon új piacok megszerzése a cél. A gépipar, a kohászat és az élelmiszeripar mind új EU piacokon, mind pedig új keleti piacokon szeretne helyet találni termékei számára.

A program kiemelt támogatói:

Center for International Private Enterprise,
Washington, US
Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Rt.
Országos Muszaki Fejlesztési Bizottság
Országos Tudományos Kutatási Alap

További támogatók:

Magyar Menedzsment Intézet és tagvállalatai:
MOL Rt., DunaFERR Rt., Antenna Hungária Rt.
Ipari és Kereskedelmi Minisztérium
Földművelésügyi Minisztérium
Pénzügyminisztérium
Friedrich Naumann Alapítvány